

**Közös célunk:
a természet védelme**
– nemzetközi egyezségek,
hazai kötelezettségek –

A kiadvány megjelenését a

**Környezetvédelmi
és Vízügyi**

Minisztérium támogatta.

**Közös célunk:
a természet védelme**
– nemzetközi egyezségek,
hazai kötelezettségek –

CEEWEB Miskolc

2003.

Szerkesztette:

Sándor Judit

Közreműködött:

Bokodi Eszter

Iványi Anna

Hajdu Klára

Ökoton Bt.

■ Bevezetés

Egyre nyilvánvalóbb, hogy a természeti erőforrások – így a fajok és élőhelyek – pusztulását meg kell akadályozni. Eleinte úgy tűnt, elég lesz pusztán védett területeket és fajokat kijelölni – legalább a szép és ritka fajok, illetve a nagy esztétikai értékkel bíró tájképek megóvásához. A természetvédelem alá vont területek kiterjedése és a védett fajok száma egyre növekedett ugyan, de a rohamos pusztulás ettől még nem állt meg. Globális viszonylatban továbbra is csökken a fajok száma, s a természetes élőhelyek, tájképek is folyamatosan degradálódnak, zsugorodnak.

A természet nem ismer sem politikai-adminisztratív, sem etnikai határokat: a megőrzendő élőhelyek átnyúl(hat)nak az országhatárokon és a fajok jelentős része vándorol. Ezért a természetvédelmi feladatokat széles nemzetközi együttműködés keretében kell és érdemes megvalósítani.

Figyelembe véve a nemzetközi egyezmények, megállapodások nagy számát, azt gondolhatnánk, sikerült megfelelő választ találni a problémákra, és az aláírt és vállalt megállapodások megfelelő módon biztosítják a biológiai sokféleség és a természetes környezet védettségét.

Sajnos a természet állapotáról rendszeresen készített jelentések változatlanul a helyzet rosszabbodásáról számolnak be.

A 2002 őszen – 10 évvel a Rio de Janeiro-i Föld Csúcs után – megrendezett johannesburgi csúcstalálkozón a résztvevő állam- és kormányfők azt a vállalást tették, hogy törekedni fognak a biológiai sokféleség csökkenésének megállítására.

A 2003 májusában megrendezésre került „kijevi találkozó”-n, amely az „Európa Környezetéért” folyamat legutóbbi állomása volt, a jelen lévő miniszterek megerősítették a johannesburgi szándéknyilatkozatot.

Szervezetünk, a Közép- és Kelet-Európai Munkacsoport a Biodiverzitás Megőrzéséért (CEEWEB) 1994 óta foglalkozik a természetvédelmi politikák, egyezmények megvalósításának nyomon követésével. Jelen munkánk során azt vizsgáltuk, hogy Magyarország milyen nemzetközi kötelezettségeket vállalt a természetvédelem terén, és ezek milyen feladatokat rónak hazánkra, illetve ez idáig milyen lépések történtek a teljesítés érdekében.

Egyezmény a nemzetközi jelentőségű vizes területekről, különösen, mint a vízimadarak tartózkodási helyéről

Convention on Wetlands of International Importance especially as Waterfowl Habitat

Ramsar, 1971

A vizes területek védelméről szóló egyezményt 1971. február 2-án, az iráni Ramsar-ban írták alá. Az egyezmény a vándorló vízimadarak megóvásához szükséges vizes élőhelyek nemzetközi hálózatát védi, biztosítja. A megállapodás hivatalos neve: „Egyezmény a nemzetközi jelentőségű vizes területekről, különösen, mint a vízimadarak tartózkodási helyéről”, de gyakorta találkozhatunk az „Egyezmény a vizes területekről” elnevezéssel, illetve az egyszerű *Ramsari Egyezmény* névvel is.

A vízutánpótlást a vizes területtől távol – akár az országhatáron túl – folyó emberi tevékenységek (pl. mezőgazdasági, ipari vagy háztartási szennyezés) is befolyásolhatják. E hatások következtében a vizes területek súlyosan károsodhatnak, vagy akár el is tűnhetnek.

A vizes területek faunájában nagyon sok vándorló élőlény fordul elő, például vízimadarak, számos halfaj, rovarok (lepkék, szitakötők) és egyes emlősfajok, melyeknek olyan élőhelyekre (pl. láp- és mocsárvidékek, halastó-rendszerek) van szükségük, ahol a néha igen hosszú útjuk során megpihenhetnek, táplálkozhatnak.

Ez az egyezmény volt az első olyan modern, egész világra kiterjedő államközi szerződés, amely a természetvédelmet és a fenntartható használatotl tűzte zászlajára. (Az egyezmény eredeti szövegében az ésszerű hasznosítás »wise use« kifejezést használták, mivel 1971-ben még nem létezett a fenntartható használat fogalma.)

Az egyezmény eredeti célja a vizes területek vízimadár-élőhelyekhez kötött védelme és fenntartható hasznosítása volt. Az elmúlt évek-évtizedek során azonban az egyezmény jelentősége fokozatosan szélesedett; ma már kiterjed a vizes területek természetvédelmének és fenntartható hasznosításának valamennyi oldalára.

Nagyon sok vizes terület két vagy több ország határán nyúlik át. E területek épsége alapvetően függ a határokon túlról érkező vizek (folyók, patakok, víztároló rétegek) minőségétől és mennyiségétől, ezért védelmük is nemzetközi összefogást igényel.

A vizes területek fontos gazdasági, kulturális, tudományos és rekreációs értékeket rejtenek magukban a Föld népessége számára, így az emberek és a vizes területek egymásrataltsága egyértelmű. Ezért meg kell akadályozni további pusztulásukat, gátat kell szabni a fokozódó emberi behatásoknak, és lépéseket kell tenni a megőrzés és a fenntartható használat elérése érdekében. Mindezek globális szintű megvalósításához nemzetközi szintű együttműködésre van szükség, a Ramsari Egyezmény biztosította kereteket és lehetőségeket kihasználva.

■ Alapkötelezettségek

Az egyezményben részes államok kötelesek (1) a jegyzékekben foglalt nemzetközi élőhelyekre vonatkozó kritériumrendszer alapján legalább egy területet kijelölni. (2) Az ökológiai jelleg változatlansága érdekében a fenntartható használat alapelveit kell alkalmazni, a vizes élőhelyeket érintő valamennyi emberi beavatkozás tervezése során. Az alapkötelezettségek közé tartozik ezenkívül a vizes élőhelyek védetté nyilvánítása, természetvédelmi szakembergárda képzése, továbbá részvétel a nemzetközi egyeztetésekben és konzultációkban.

■ A Ramsari-területek

Az egyezmény megfogalmazásában wetland-eknek, azaz vizes területeknek *„tekintendők azok az akár természetes, akár mesterséges, állandó vagy ideiglenes mocsaras, ingoványos, tőzeglápos vagy vízi területek, amelyeknek vize állandó vagy áramló édesvízű, fűlös vagy sós, ideértve azokat a tengervízű területeket is, amelyek mélysége apálykor a hat métert nem haladja meg”*. Az egyezmény szövege szerint *„vízimadaraknak tekintendők a vadvizektől ökológiailag függő madarak”*.

A megállapodás rögzíti, hogy a vizes területek *„magukban foglalhatják a parti, tengerparti részeket közvetlenül a vizes élőhely mellett, valamint a szigeteket, és a területen belül elhelyezkedő, az apály idején hat méternél mélyebb tengervíz-testeket is”*.

A vizes területek osztályozásánál öt nagy rendszert különítenek el:

1. **tengeri** (part menti vizes területek tengerparti lagúnákkal, sziklás partok és korallszirtek)
2. **deltákhoz kapcsolódó vizes területek** (delták, árapály- és mangrove-mocsarak)
3. **tavi** (tavakhoz kapcsolódó vizes területek)
4. **folyó menti** (folyók, patakok menti vizes területek)
5. **mocsári** (mocsarak, lápok és náddal borított fertők)

További csoportot képviselnek az **ember által létrehozott vizes területek**, melyek közé a halas- és garnélarák-nevelő tavak, mezőgazdasági tavak, öntözött agrárterületek, sólempárók, víztározók, kavicsbányatavak, szennyvízülepítő tavak és csatornák tartoznak.

■ Eddigi eredmények

Az egyezményt életbelépése (1975) óta 136 ország írta alá. Ma világszerte összesen mintegy 1288 nemzetközi jelentőségű vizes élőhely létezik, amelyek összkiterjedése meghaladja a 108,9 millió hektárt.

Az egyezmény 4. konferenciája megalkotta az ún. Montreaux-i Jegyzéket (*Montreaux Record*), mely az emberi beavatkozások miatt megváltozott ökológiai jellegű vagy veszé-

lyezettett területek listáját tartalmazza. Az egyezmény döntéshozó szerve a szerződő felek háromévenként összehívott konferenciája. E rendezvényeken áttekintik az előírások alkalmazását, elemzik a nemzeti beszámolókat, pénzügyi és szervezeti kérdésekben hoznak döntéseket. Ezenkívül határozatok és ajánlások születnek az egyezmény hatékonyabb végrehajtása érdekében. Két konferencia között az állandó bizottság felel az egyezmény ügyeiért, a határozatok végrehajtásának figyelemmel kíséréséért, a következő konferencia tartalmi előkészítéséért, a titkárság és a költségvetés felügyeletéért. 1994 óta a konferencia és az állandó bizottság – illetve e testületeken keresztül a tagok – tevékenységét segíti a szakértőkből álló, szűk körű Tudományos és Technikai Testület.

Az egyezmény titkársága Gland-ban (Svájc) működik, jogi személyiséggel is bíró háttérszervezete a Nemzetközi Természetvédelmi Szövetség (IUCN).

■ Jóváhagyás

Magyarország 1979. áprilisában írta alá a Ramsari Egyezményt. Az egyezmény szövegét és annak módosításait az 1993. évi XLII. Törvény „*A Nemzetközi jelentőségű vadvizekről, különösen, mint a vízimadarak tartózkodási helyéről szóló Ramsarban, 1971. február 2-án elfogadott egyezmény és annak 1982. december 3-án és 1987. május 28.–június 3. között elfogadott módosításai egységes szerkezetben történő kihirdetéséről*” tette közzé.

A magyar küldöttek rendszeresen részt vesznek a részes felek konferenciáin. Az egyezmény Állandó Bizottságának munkájában 1990–1993 között magyar részről *Lakosné Horváth Alojzia* (Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium, majd Környezetvédelmi Minisztérium) vett részt, illetve az 1993–1996-os és 1996–1999-os időszakokban a bizottság elnöki tisztét látta el. *Végh Mihály* (KTM) a Tudományos és Technikai Testület tagja volt 1993–1996 között, majd 1996–1999 között annak alelnöke.

Jelenleg az egyezmény magyarországi megbízottja *Böhm András* (Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium Természetvédelmi Hivatala), ő felel az egyezmény titkárságának benyújtandó nemzeti jelentések elkészítéséért, illetve részben a részes felek konferenciáin való részvételért.

■ Pénzügyi források

A Ramsari Egyezmény megvalósításához kapcsolódó tevékenységekhez jelenleg nem állnak rendelkezésre elkülönített források, azonban a Nemzeti Természetvédelmi Alapterven belül a 2003–2008 időszakra összesen 60,29 millió Ft-os költségigényt jelöltek meg.

Az egyezményhez közvetlenül kapcsolódóan Magyarország sem az Európai Unióhoz, sem a Globális Környezeti Alaphoz (Global Environment Facility) nem nyújtott be pályázatot. Azonban 1996-ban a Tisza Klub támogatást nyert a Ramsari Egyezmény közép-kelet-európai és NIS-országok számára is elérhetővé tett, kisebb projekteket célzó pénzalapjából (Ramsar Small Grant Fund).

Konkrét tevékenységek (pl. tanfolyamok, élőhelykezelés pl. Gemencen és a Hanságban) holland, német és dán partnerekkel nemzetközi együttműködésben folytak, míg egy további projektet amerikai részvétellel készítenek elő.

Magyarország jelentős összegeket fizetett be ad hoc módon az egyezmény titkárságának, amellyel fejlődő országok részvételét támogatják a szerződő felek találkozóin.

■ Intézményi háttér

Az egyezmény megvalósításához szükséges intézményi háttér sem a minisztériumban, sem a nemzeti parkoknál nem biztosított. A nemzeti parkok zoológiai felügyelői csak idejük töredékében foglalkozhatnak ezen feladatokkal. A CITES Egyezmény megvalósításáért felelős új munkatársak alkalmazása remélhetőleg némiképp enyhíti majd ezt a létszámihiányt.

A kinevezett vizes élőhelyekhez kapcsolódó kommunikációért, nevelésért és tudatformálásért (*Communication, Education and Public Awareness, CEPA*) szintén *Bóhm András* felel, akinek munkáját egy civil felelős is segíti (*Hamar József*, Tisza Klub).

■ Eredmények

Bár átfogó, csakis vizes élőhelyekkel foglalkozó stratégia nem létezik Magyarországon, a természetvédelmi és környezetvédelmi szabályozás (pl. a Természet védelméről szóló 1996. évi LIII. tv.) és a nemzeti programok integrálják ezen élőhelyek védelmének szempontjait. A még előkészítés alatt álló Nemzeti Biodiverzitás Stratégia és Akcióprogram külön fejezetben foglalkozik a vizes élőhelyekkel.

Magyarországon jelenleg 21 nemzetközi jelentőségű vizes élőhely van, összterületük 154 147 ha. Magyarország 1999–2002 között nem jelölt ki olyan területet, ami korábban nem élvezett különleges védelmi státuszt, azonban várhatóan legalább egy ilyen élőhely hamarosan felkerül a Ramsari Egyezmény listájára. A kérdéses terület a Felső-Tisza, amelyen Magyarország Szlovákiával, Ukrajnával és Romániával osztozik. Eddig a hosszú belső egyeztetések okozták a késedelmet a kijelölés folyamatában.

A Magyarországon található nemzetközi jelentőségű vizes élőhelyek listája

	Megnevezés	Kiterjedés (ha)
1	Balaton (az október 1. és április 30. közötti időszakban)	59 800,0
2	Baradla barlangrendszer és a hozzá kapcsolódó vizes élőhelyek	2 075,3
3	Béda-Karapanca	1 149,7
4	Biharugrai halastavak <i>Ugrai-tavak I-II.</i> <i>Begécsi-halastavak (Sziki-tavak, Begécsi-tavak)</i> <i>Ugrai-rét</i> <i>Csillaglaposai-legelő</i> <i>Sző-rét</i>	2 791,0
5	Bodrozug	3 782,0
6	Fertő-tó	8 432,0
7	Gemenc	16 873,3
8	Hortobágy <i>Zám, Pentezug és Angyalháza puszták</i> <i>Hortobágy-halastó</i> <i>Kiskörei víztározó északi része (Tiszafüredi Madárrezervátum)</i> <i>Kiskörei víztározó középső része (Poroszlói Medence)</i> <i>Az Egyek-pusztaköcsi mocsarak területéből a Hagymáslapos, a Jusztus-mocsár és a Fekete-rét</i>	23 918,1 10 606,4 1 985,9 3 475,6 3 648,4 4 201,8
9	Ipoly-völgy	1 850,0
10	Izsáki Kolon-tó	2 962,0
11	Kardoskúti Fehér-tó	488,0
12	Kis-Balaton	14 745,0
13	Kiskunsági szikes tavak	3 903,0
14	Mártélyi Tájvédelmi Körzet	2 213,0
15	Az Ócsai Tájvédelmi Körzet területéből: <i>Öreg-turján és az azt övező rétek</i> <i>Tőzgebánya-tavak</i>	1 078,0
16	Pacsmagi-tavak Természetvédelmi Terület	487,0
17	A Pusztaszeri Tájvédelmi Körzet területéből: <i>a Szegei Fehér-tó halastórendszere</i> <i>a Tiszai labodári és saséri fokozottan védett árterületek</i> <i>a Csaj-tó halastórendszere a baksi Nagylegelővel</i> <i>a Pusztaszeri Büdös-szék fokozottan védett területe</i>	5 000,0
18	Rétszilasi-halastavak Természetvédelmi Terület	1 508,0
19	Szaporcai Ó-Dráva-meder	257,0
20	Tatai Öreg-tó Természetvédelmi Terület	269,0
21	Velencei Madárrezervátum Természetvédelmi Terület Dinnyési Fertő Természetvédelmi Terület	420,0 539,0

Bizonyos vizes élőhelyek esetében (lápok, szikes tavak, szentély-jellegű holtágak) átfogó tanulmányok készültek, amelyek bárki számára elérhetőek. 2002-ben vizsgálat indult az összes potenciális Ramsari-listára érdemes terület felmérésére az országban.

Pillanatnyilag három terület nem rendelkezik kezelési tervvel (Rétszilas, a Balaton és a Kis-Balaton Ramsari területek), de előkészítésük már folyik. A Balaton esetében a tó ökológiai állapotának védelmére, a vízminőség javítására és a természet védelmére irányuló programok kidolgozását – a gazdasági jellegű fejlesztések mellett (idegenforgalmi beruházások, hulladékgazdálkodás, stb.) – a Balaton Fejlesztési Tanács hivatott koordinálni. A Tanács hasonlóképpen közreműködik az ökológiai válsághelyzetek kezelésében is.

A kezelési tervek nem minden élőhely esetében valósulnak meg teljes mértékben. Ennek oka a különböző testületek, hatóságok közötti konszenzus hiányában (pl. a Kis-Balaton esetében), a megfelelő pénzügyi támogatás hiányában (Rétszilas) keresendő, illetve – például a Balaton esetében – ezt a feladatot egy teljesen más jellegű program tölti be.

Külön költségvetési forrásból és (külső) támogatásokból finanszírozva Magyarország folyamatosan végzi a prioritást élvező vizes élőhelyek rekonstrukcióját és rehabilitációját. A Ramsari-területek ökológiai állapotának folyamatos monitorozását a felelős természetvédelmi hatóságok végzik. A gemenci, béda-karapancsai és szaporcai Ramsari területeken az elmúlt években a folyómedrek mélyülése, míg a pacsmagi és kis-balatoni élőhelyeken az eutrofizáció okoz problémákat. Az ökológiai állapotváltozás észlelése után mindegyik esetben történtek külön lépések, míg a Kis-Balaton esetében még folynak a tárgyalások a különböző tárcák között. A veszélyeztetett területek nem kerültek fel a Montreux-i Jegyzékre.

Ez idáig (2002) három oktatóközpont létesült a Ramsari-területeket kezelő nemzeti parkok igazgatóságain (Hortobágy, Kiskunság, Fertő-tó), és további kettőt terveznek (a tatai Öreg-tónál és Kardoskúton). A CEPA-programon belül elkészült egy ismeretterjesztő-tudatformáló kiadvány, illetve évente, február 2-án külön programokat szerveznek a Vizes Élőhelyek Világnapján.

■ Monitorozás

1995-ben a szakértárca, a civil (pl. gazdálkodói szervezetek), a magán- és tudományos szféra képviselőinek bevonásával megalakult a Ramsari Egyezmény Nemzeti Bizottsága. A bizottság ajánlásokat fogalmazott meg a hatóságok számára, illetve a nemzeti parkok egyezményrel kapcsolatos tevékenységéről készített jelentéseket, valamint a munka során felmerült problémákat vitatta meg.

A Nemzeti Természetvédelmi Alapterv, 2003–2008 célként fogalmazza meg a Nemzeti Bizottság újbóli felállítását, emellett szabályozás készül a bizottság működését illetően is.

A Természetvédelmi Hivatal a jelentéseken kívül személyes látogatások alkalmával, de például a hivatalos engedélyezési eljárások révén is ellenőrzi a nemzeti parkok egyezményrel kapcsolatos munkáját. Az egyezmény titkárságára benyújtandó nemzeti jelentések elkészítéséért – amelyet a természetvédelmi helyettes államtitkár is jóváhagy és aláír –, a helyi kapcsolattartó a felelős.

A Ramsari-területek monitorozásáért, ökológiai állapotuk felméréséért és a potenciális veszélyeztető tényezők meghatározásáért az illetékes természetvédelmi hatóság felel.

■ **Civil részvétel**

A civil társadalom képviselteti magát a (nagy részt inaktív) Nemzeti Bizottságban. A vizes élőhelyek védelmét is elősegítő számtalan ismeretterjesztő program, kampány, illetve gyakorlati élőhely-rekonstrukciós, rehabilitációs program révén a zöld szervezetek is hozzájárulnak az egyezmény végrehajtásához. Sok más országhoz hasonlóan civil CEPA-(tudatformálási, ismeretterjesztési) felelőse is van hazánkban (*Hamar József*, Tisza Klub).

■ **További információk:**

Böhm András

Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium

Természetmegőrzési Főosztály

Zoológia Osztály

Tel/fax: (1) 395-2605/254

Email: bohm@mail2.ktm.hu

Dr. Hamar József

Tisza Klub

5000 Szolnok, Szapári u 19.

Levélcím: 5001 Szolnok, Pf. 148.

Tel/fax: (+36-56) 375-497

Email: tizsaklub@axelero.hu

www.tizsaklub.hu

The Ramsar Convention Bureau

Rue Mauverney 28

CH-1196 Gland Switzerland

Tel. +41 22 999 0170

Fax +41 22 999 0169

Email ramsar@ramsar.org

www.ramsar.org

**Egyezmény a világ
kulturális és
természeti örökségének
védelméről**

**Convention Concerning the
Protection of the World
Cultural and Natural Heritage
(World Heritage Convention)**

Párizs, 1972

Az UNESCO 1972-ben tartott párizsi közgyűlésén fogadta el a Világ Kulturális és Természeti Örökségének védelméről szóló nemzetközi egyezményt. Az egyezmény célja a nemzetközi összefüggésben különösen számottevő, épített és természetes, tájképi és természeti értékek nemzetközi védelme. A Világörökség listáján szereplő helyeket érintetlenül kell átadnunk a következő generációknak, hogy ők is részesei legyenek e kulturális és természeti gazdagságnak.

A csatlakozó államok elismerik, hogy az örökség védelme, a következő nemzedékek számára való megőrzése elsősorban annak az államnak a kötelessége, amelynek fennhatósága alá az adott érték tartozik. A felek gondoskodnak az örökség védelme érdekében szükséges tevékenységek ellátásáról, a tudományos vizsgálatok elvégzéséről, a megfelelő jogi szabályozásról és a pénzügyi feltételek biztosításáról.

A Világörökség lista kezelését az UNESCO Világörökség Bizottsága végzi. Az egyes államok e bizottsághoz küldik meg nemzeti – kulturális és természeti – örökségeik jegyzékét, valamint kérelmüket, hogy ezen örökségek meghatározott részét vegyék fel a nemzetközi jegyzékbe. A bizottság dönt a felvétel általános követelményeiről és a konkrét felvételi kérelmek elfogadásáról – vagy elvetéséről.

Az egyezmény elfogadása óta 125 országban mintegy 730 területet ismertek el a Világörökség részeként. Ebből 563 kulturális, 144 természeti, 23 pedig vegyes terület.

A Világörökség magyarországi területei túlnyomórészt a **kulturális örökség** kategóriában szerepelnek:

- a Duna-part a Parlamenttel és a Budai-várnegyed (1987, 2002)
- Hollókő és környéke (1987)
- a Pannonhalmi Bencés Főapátság és táji környezete (1996)
- a Hortobágyi Nemzeti Park (1999)
- a Pécsi ókeresztény sírkamrák (2000)
- a Fertő-tó (2001) – Ausztriával
- a tokaji borvidék (2002)

Az elismerés jelentőségét növeli, hogy a barlangvilág hazánk első természeti értéke mely a Világörökség listára került, s az is, hogy előttünk csak két barlang nyerte el természeti értékére való tekintettel e címet. Az elismerés azonban nemcsak dicsőség, de felelősség is hiszen a cím megtartásának feltétele a természetes állapot megőrzése, melynek végrehajtását úgy kell megoldani, hogy közben azok minél szélesebb körben történő megismertetésére is hangsúlyt kell fektetni. A barlang speciális voltából adódóan azonban e két kérdés összehangolása nehéz feladatot hárít az illetékesekre.

A **természeti örökség** címet hazánkban csak egy helyszínt képviseli: a Világörökség Bizottság 1995-ben hozott döntésével nyilvánította az Aggteleki- és a Szlovák Karszt barlangjait változatossága, komplexitása és viszonylagos érintetlensége alapján a Világ Örökségének részévé.

E barlangok **egyetemes értékét** az adja, hogy ezen a viszonylag kis területen a **mérsékelt övi középhegységi karsztosodásra jellemző minden barlangtípus megtalálható**, melyhez változatos **formakincs**, különleges **ásványvilág** tartozik. A barlangok jelentőségét élővilága, őslénytani, régészeti leletei növelik, s természetesen nem szabad figyelmen kívül hagynunk azok kultúrtörténeti szerepét sem.

■ További információk:

Magyar UNESCO Bizottság

1054 Budapest, Báthori u. 10., VII. em. 701-704. szoba

Levél cím: 1363 Budapest, Pf. 34.

Telefon: (+36-1) 269-1723

Fax: (+36-1) 331-3526

Email: info@unesco.hu

Magyar Állandó UNESCO Képviselőt:

1, rue Miollis, Párizs 75015, Franciaország

Telefon: 00 331 45683533

Fax: 00 331 44490515

Világörökség Magyar Nemzeti Bizottsága Titkársága

1014 Budapest, Színház utca 5-9.

Telefon: (1) 487-0933, 487-0934, 487-0935,

487-0937, 487-0938

Fax: (1) 487-0936

Email: vilagorokseg@axelero.hu

Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság

3758 Jósvalfő, Tengersizem oldal 1.

Tel./fax: 48/350-006

Email: info.anp@axelero.hu

http://www.anp.hu

Washington, 1973

A veszélyeztetett vadon élő állatok és növények nemzetközi kereskedelmét a **Washingtoni Egyezmény – CITES (1973)** szabályozza. Célja a vadon élő veszélyeztetett állatok és növények bizonyos fajainak megóvása a nemzetközi kereskedelem túlkapasaitól, s ennek érdekében a nemzetközi együttműködés rendszerének, kereteinek, eszközeinek kialakítása és működtetése.

Az egyezmény jellege kettős: egyrészt természetvédelmi, mivel tiltja a kipusztulással fenyegetett fajok nemzetközi kereskedelmét, másrészt szigorú engedélyhez köti a kipusztulással egyelőre még nem veszélyeztetett, de esetlegesen arra ítélt fajok kereskedelmét.

Az előírások nemcsak az élő fajokra, hanem az adott fajok élettelen egyedeire, valamint azok részeire, származékaira (bőrök, szőrmeék, csont, magvak, hagymák, virágok), illetve a belőlük készült termékekre (pl. csontfaragványok, hullók bőrből készült táskák, cipők, ékszerek, stb.) is vonatkoznak.

Az egyezmény rendelkezik az érintett nemzeti külkereskedelmi engedélyek megfelelő rendelkezéseinek egységesítéséről és azok betartásának ellenőrzéséről, az ezzel kapcsolatos okmányok egységesítéséről, egységes azonosító kódok bevezetéséről és alkalmazásáról.

Hazánk 1986-ban ratifikálta az egyezményt, mely a természet védelmét szolgáló megállapodások közül az egyik legszigorúbb: a csatlakozó országokban a rendőrség, a vámügyi és vadvédelmi hivatalnokok, illetve egyéb kormányügyi szervek *letartóztatják* a CITES listáján szereplő fajokat birtokló és azokkal kereskedő embereket, vádat emelhetnek ellenük és elkobozhatják az árut vagy az élőlényeket.

■ Az egyezmény működése

Az egyezmény végrehajtása egy engedélyezési rendszeren keresztül történik, amely szerint előzetes engedély nélkül az egyezmény védelmét élvező fajok egyedei csak a megfelelő engedélyek birtokában forgalmazhatók, exportálhatók és importálhatók.

Az egyezmény **I. függelék**ében szereplő fajok vadon befogott élő vagy elejtett egyedeivel, illetve a természetből származó növényfajokkal, ezek származékaival, valamint a belőlük készített termékekkel folytatott kereskedelmi tevékenység minden formája tilos. Az itt szereplő fajok nemzetközi forgalma gyakorlatilag kizárólag nem kereskedelmi céllal lehetséges, megfelelő export-import engedély, illetve re-export bizonylat birtokában. Ez néhány száz egyed forgalmát jelentheti évente.

A **II. függelék** felsorolja azokat a fajokat, amelyek ugyan nem állnak a kipusztulás szélén, de a kereskedelem szabályozásának hiányában létük veszélybe kerülhet. Az ide sorolt fajok vadon született, illetve vadon termelt egyedeivel korlátozott mértékben lehet kereskedni.

A **III. függelék** azon fajok jegyzéke (ma összesen mintegy 5 000 faj), amelyek kereskedelmét egy-egy részes állam saját maga szabályozza és e kereskedelem ellenőrzésében a többi részes állam együttműködését igényli.

Az egyezmény rendelkezik az ún. kereskedelmi mentességekről is. Az előírások ugyanis nem vonatkoznak a példányok tranzit szállítására, amíg ezek a vámhatóság ellenőrzése alatt állnak, vagy ha beszerzésükre az egyezmény létrejötte előtt került sor, vagy ha személyi tulajdonban vannak. Ugyanakkor a fogságban, kereskedelmi céllal nevelt vagy ilyen célra mesterségesen szaporított, I. függelékbe tartozó fajok a II. függelékben említett fajokkal azonos feltételekkel forgalmazhatók. Az egyezmény előírja továbbá a tudományos intézmények, múzeumok közötti cserét, kölcsönzést, valamint az utazó állatkertek, kiállítások, vándorcirkuszok példányaira vonatkozó nemzetközi szállítási szabályokat is.

Mindezekon felül a részes államoknak fel kell lépniük a rendelkezésekbe ütköző kereskedelem ellen, el kell kobozniuk, és az exportálóhoz vissza kell szállítaniuk az engedély nélkül forgalmazott példányokat; az országhatárokon be- és kilépő állomásokat kell kijelölniük; gondoskodniuk kell az élő példányok megfelelő gondozásáról; nyilvántartást kell vezetniük a kereskedelmi forgalomról, és erről jelentést kell tenniük az egyezmény titkárságának.

Az engedélyek, bizonylatok kiadására és ellenőrzésére az egyezményhez csatlakozó minden állam igazgatási hatóságot jelöl ki, továbbá a hatósági munka szakmai támogatására létrehoz egy tudományos testületet.

Az egyezmény döntéshozó testülete a szerződő felek kétévenként összehívott konferenciája, amely áttekinti az egyezmény végrehajtását, döntéseket hoz a függelékek módosításáról, határozatokat, ajánlásokat fogad el a végrehajtás hatékonyságának fokozására, pénzügyviteli kérdésekben dönt. A svájci székhelyű titkárság az ENSZ Környezetvédelmi Program (UNEP) keretében önállóan működik, fenntartását a részes államok kötelező hozzájárulásai biztosítják.

■ Jóváhagyás

Magyarország 1985-ben csatlakozott az egyezményhez, és a következő évben kiadták az 1986. évi 15. Törvényerejű rendeletet „*A Washingtonban, 1973. március 3. napján elfogadott, a veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről szóló egyezmény kihirdetéséről*”, amit 2002. decemberében egy szigorított végrehajtási rendelet (271/2002. (XII. 20.) Kormányrendelet) követett.

■ Intézményi háttér és pénzügyi források

Magyarország képviselői rendszeresen részt vesznek a részes felek kétévente tartandó konferenciáján. Az egyezményhez kapcsolódó feladatok végrehajtásáért, az engedélyek és elkobzási határozatok kiadásáért *Rodics Katalin* felel a KVV Minisztérium Természetvédelmi Hivatalában.

A tudományos testület segít a felmerülő problémák (pl. fajmeghatározás, javaslatok az egyezmény fajlistáival kapcsolatban) megoldásában. E 6-8 tagú bizottságot a környezetvédelmi és vízügyi miniszter által felkért szakemberek alkotják, munkájában jelenleg a civil részvétel is biztosított.

Az egyezmény végrehajtására nincsenek elkülönített források, azonban a Nemzeti Természetvédelmi Alapterven belül a 2003–2008. időszakra összesen 122,72 millió Ft-ot jelöltek meg költségigényként. A vámszervek, rendőrség, állat- és növényegészségügyi hatóságok képzéséhez 32,3 millió Ft, a területi szervek feladatainak ellátásához 753,57 millió Ft szükséges. A konferenciákon való részvétel költségeit az egyezmény titkársága fedezi. Ugyanakkor a WWF Magyarország és a Rex Kutyaotthon Alapítvány együttműködésében folytatott tudatformáló kampányt részben a szak tárca finanszírozza.

■ Eredmények

2002. december 20-tól új végrehajtási rendelet van érvényben, ami olyan szigorúbb előírásokat tartalmaz, mint a kötelező egyedi azonosítási rendszer, és akár 100 000 Ft-os bírság a rendelet megszegése esetén. A végrehajtás szigorítása az EU-jogharmonizációs folyamat részét képezte.

A vámhivatalokkal folytatott együttműködés igen hatékony, rendszeresek a tanfolyamok, továbbképzések. A rendőrséggel való együttműködés kialakítása is folyamatban van.

■ Monitorozás

A monitorozás alapvetően a nemzeti jelentés elkészítését jelenti, amely azonban nem tér ki pl. annak értékelésére, milyen eredményeket hoztak az egyezmény alapján induló jogi eljárások. Az éves jelentéseket a TvH készíti el, és bár az Interneten nem elérhetőek, hagyományos módon azért hozzáférhetőek.

■ Civil részvétel

A civil szervezetek elsősorban a figyelemfelkeltő kampányokban vesznek részt, legfontosabbak közülük a WWF TRAFFIC programja, valamint a Rex Kutyaotthon Alapítvány és a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület tevékenysége. Ez utóbbi szervezet a tudományos testület munkájában is részt vesz.

■ További információk:

Dr. Rodics Katalin

Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium

Nemzetközi Kapcsolatok Főosztálya

Nemzetközi Természetvédelmi Egyezmények Osztály

Telefon: (1) 395-6857

Fax: (1) 275-4505

Email: rodics@mail2.ktm.hu

REX Kutyaotthon Alapítvány

1046 Budapest, Külső-Szilágyi út 104.

Telefon: (1) 435-0555

Email: egzotikus@rex.hu

WWF Magyarország

1124 Budapest, Németvölgyi út 78/B

Telefon: (1) 214-5554

Fax: (1) 212-9353

Email: panda@wwf.hu

Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület

1121 Budapest, Költő u. 21.

Telefon: (1) 275-6247

Email: info@mme.hu

■ A CITES-listán szereplő, Magyarországon védett állatfajok

Magyar név	Latin név	Függelék
<i>Halak</i>		
sima tok	Acipenser nudiiventris	II.
sőregtok	Acipenser stellatus	II.
vaskos csabak	Leuciscus souffia	II.
viza	Huso huso	II.
<i>Madarak</i>		
barna rétihéja	Circus aeruginosus	II.
daru	Grus grus	II.
egerészölyv	Buteo buteo	II.
erdei fülesbagoly	Asio otus	II.
fakókeselyű	Gyps fulvus	II.
füles kuvik	Otus scops	II.
fütyülő réce	Anas penelope	III.
gatyás ölyv	Buteo lagopus	II.
gatyás kuvik	Aegolius funereus	II.
héja	Accipiter gentilis	II.
kabasólyom	Falco subbuteo	II.
kanalas réce	Anas clypeata	III.
karvaly	Accipiter nisus	II.
karvalybagoly	Surnia ulula	II.
kékes rétihéja	Circus cyaneus	II.
kis sólyom	Falco columbarius	II.
macskabagoly	Strix aluco	II.
vadgerle	Streptopelia turtur	III.
vörös vércse	Falco tinnunculus	II.
<i>Emlősök</i>		
barna medve	Ursus arctos	II.
vadmacska	Felis silvestris	II.

■ A CITES-listán szereplő, Magyarországon fokozottan védett állatfajok

Magyar név	Latin név	Függelék
<i>Hüllők</i>		
parlagi vipera	Vipera ursinii	I.
<i>Madarak</i>		
barátkeselyű	Aegyptus monachus	II.
barna kánya	Milvus migrans	II.
békászó sas	Aquila pomarina	II.
borzas gödény	Pelecanus crispus	I.
cigányréce	Aythya nyroca	III.

Magyar név	Latin név	Függelék
darázsölyv	Pernis apivorus	II.
dögkeselyű	Neophron percnopterus	II.
Eleonóra-sólyom	Falco eleonora	II.
északi sólyom (Vadászsólyom)	Falco rusticolus	I.
fakó rétihéja	Circus macrourus	II.
fehérkarmú vércse	Falco naumanni	II.
fekete gólya	Ciconia nigra	II.
fekete sas	Aquila clanga	II.
Feldegg-sólyom	Falco biarmicus	II.
gyöngybagoly	Tyto alba	II.
halászsas	Pandion haliaetus	II.
hamvas rétihéja	Circus pygargus	II.
héjasas	Hieraaetus fasciatus	II.
hóbagoly	Nyctea scandiaca	II.
kanalassgém	Platalea leucorodia	II.
kék vércse	Falco vespertinus	II.
kékcőrű réce	Oxyura leucocephala	II.
kerecsensólyom	Falco cherrug	II.
kígyászölyv	Circaetus gallicus	II.
kis héja	Accipiter brevipes	II.
kis kócsag	Egretta garzetta	III.
kuvik	Athene noctua	II.
nagy kócsag	Egretta alba	III.
parlagi sas	Aquila heliaca	I.
pusztai ölyv	Buteo rufinus	II.
réti fülesbagoly	Asio flammeus	II.
rétisas	Haliaetus albicilla	I.
szirti sas	Aquila chrysaetos	II.
törpesas	Hieraaetus pennatus	II.
túzok	Otis tarda	II.
uhu	Bubo bubo	II.
uráli bagoly	Strix uralensis	II.
vándorsólyom	Falco peregrinus	I.
vékonycsőrű póling	Numenius tenuirostris	I.
vörös kánya	Milvus milvus	II.
vörösnyakú lúd	Branta ruficollis	II.
Emlősök		
farkas	Canis lupus	II.
hiúz	Lynx lynx	II.
vidra	Lutra lutra	I.

■ A CITES-listán szereplő, Magyarországon védett növényfajok

Magyar név	Latin név	Függelék
agárkosbor	<i>Orchis morio</i>	II.
bajuszvirág	<i>Epipogium aphyllum</i>	II.
békakonty	<i>Listera ovata</i>	II.
bíboros kosbor	<i>Orchis purpurea</i>	II.
Borbás-nőszőfű	<i>Epipactis atrorubens</i> ssp. <i>Borbasii</i>	II.
csőrös nőszőfű	<i>Epipactis leptochila</i>	II.
elbai nőszőfű	<i>Epipactis albensis</i>	II.
erdei ciklámen	<i>Cyclamen purpurascens</i>	II.
erdei ujjaskosbor	<i>Dactylorhiza fuchsii</i>	II.
fehér madársisak	<i>Cephalanthera damasonium</i>	II.
foltos ujjaskosbor	<i>Dactylorhiza maculata</i>	II.
füles kosbor	<i>Orchis mascula</i>	II.
gérbics	<i>Limodorum abortivum</i>	II.
hússzínű ujjaskosbor	<i>Dactylorhiza incarnata</i>	II.
ibolyás nőszőfű	<i>Epipactis purpurata</i>	II.
illatos bibiresvirág	<i>Gymnadenia odoratissima</i>	II.
kardos madársisak	<i>Cephalanthera longifolia</i>	II.
kétlevelű sarkvirág	<i>Platanthera bifolia</i>	II.
kislevelű nőszőfű	<i>Epipactis microphylla</i>	II.
madárfészek	<i>Neottia nidus-avis</i>	II.
majomkosbor	<i>Orchis simia</i>	II.
mocsári kosbor	<i>Orchis laxiflora</i> ssp. <i>Palustris</i>	II.
mocsári nőszőfű	<i>Epipactis palustris</i>	II.
Müller-nőszőfű	<i>Epipactis muelleri</i>	II.
Norden-nőszőfű	<i>Epipactis nordeniorum</i>	II.
nyári füzértkeercs	<i>Spiranthes aestivalis</i>	II.
őszi füzértkeercs	<i>Spiranthes spiralis</i>	II.
piros madársisak	<i>Cephalanthera rubra</i>	II.
poloskaszagú kosbor	<i>Orchis coriophora</i>	II.
pompás kosbor	<i>Orchis laxiflora</i> ssp. <i>elegans</i>	II.
pontuszi nőszőfű	<i>Epipactis pontica</i>	II.
sápadt kosbor	<i>Orchis pallens</i>	II.

sömörös kosbor	<i>Orchis ustulata</i>	II.
széleslevelű nőszőfű	<i>Epipactis helleborine</i>	II.
széleslevelű ujjaskosbor	<i>Dactylorhiza majalis</i>	II.
szúnyoglábú bibircsvirág	<i>Gymnadenia conopsea</i>	II.
Tallós-nőszőfű	<i>Epipactis tallosii</i>	II.
tarka kosbor	<i>Orchis tridentata</i>	II.
tavaszi hérics	<i>Adonis vernalis</i>	II.
vitézkosbor	<i>Orchis militaris</i>	II.
vitézvirág	<i>Anacamptis pyramidalis</i>	II.
vörösbarna nőszőfű	<i>Epipactis atrorubens</i>	II.
zöldes sarkvirág	<i>Platanthera chlorantha</i>	II.
zöldike	<i>Coeloglossum viride</i>	II.

■ A CITES-listán szereplő, Magyarországon fokozottan védett növényfajok

Magyar név	Latin név	Függelék
bíboros sallangvirág	<i>Himantoglossum caprinum</i>	II.
bugaci nőszőfű	<i>Epipactis bugacensis</i>	II.
gömböskosbor	<i>Traunsteinera globosa</i>	II.
hagymaburok	<i>Liparis loeselii</i>	II.
karcsú nőszőfű	<i>Epipactis gracilis</i>	II.
légybangó	<i>Ophrys insectifera</i>	II.
méhbangó	<i>Ophrys apifera</i>	II.
piacsenzai nőszőfű	<i>Epipactis placentina</i>	II.
pókbangó	<i>Ophrys sphegodes</i>	II.
poszméhbangó	<i>Ophrys holoserica</i>	II.
rigópohár (boldogasszony papucs)	<i>Cypripedium calceolus</i>	II.
szarvasbangó	<i>Ophrys scolopax</i>	II.
tőzegorchidea	<i>Hammarbya paludosa</i>	II.

Egyezmény az európai vadon élő növények, állatok és természetes élőhelyeik védelméről

Convention on the conservation of European wildlife and natural habitats

Bern, 1979

Az 1979-ben elfogadott **Berni Egyezmény** létrejöttéhez annak felismerése vezetett, hogy hiába mondjuk ki az egyes értékes fajok védelmét, ha nem biztosítjuk élőhelyük fennmaradását és zavartalanságát. Alapvető célkitűzései között szerepel a természetvédelmi követelmények hatékonyabb figyelembevétele a politika, különösen a tervezési és fejlesztési politikák kialakítása során, a fajok minimális védelmének garantálása és a veszélyeztetett fajok különleges védelmének megszervezése, illetve a részes államok együttműködésének ösztönzése.

Az egyezmény az Európa Tanács égisze alatt született, de nem korlátozódik csupán annak tagjaira: nyitott a kelet-közép-európai és – indokolt esetben – bizonyos afrikai államok felé. Ez a kiterjesztés arra szolgál, hogy a vándorló fajok számára nemcsak migrációs útvonaluk egészén, de szaporodó, táplálkozó és pihenőhelyeiken is védelmet nyújtson.

Az egyezmény nemcsak a fajok, hanem azok élőhelyeinek védelméről is rendelkezik. Előírásai szerint bizonyos védett fajok esetében az engedélyezési folyamat során fokozott gondossággal kell eljárni, a fajok egy további csoportjánál szabályozza hasznosításuk, illetve befogásuk körülményeit, illetve bizonyos fajok esetében azok teljes körű védelmét kell biztosítani. A dokumentum az érintett fajok élőhelyeivel kapcsolatban is ezt a fokozatosságot alkalmazza.

Az előírásokat négy függelék teszi teljessé:

I. függelék: Felsorolja azokat a védett növényfajokat, amelyeket tilos szándékosan szedni, gyűjteni, vágni, gyökerestől kiásni, és amelyek élőhelyét tilos megzavarni;

II. függelék: Az itt szereplő, fokozottan védett állatfajokat tilos befogni, szándékosan elpusztítani vagy tartani, illetve az állatot vagy élőhelyét bármilyen módon megzavarni.

III. függelék: Védett állatfajok, melyek kihasználása (vadászata, kereskedelme) bizonyos keretek között megengedhető. A használat korlátozásáról (pl. a tilalmi időszak, a kereskedelmi célú tartás, szállítás szabályozása) a részes felek külön rendelkeznek;

IV. függelék: tiltott pusztító, befogási eszközök és módszerek.

Az egyezmény kiemelten kötelezi a részes feleket a vadon élő állat- és növényfajok – különösen az I. és II. függelékben szereplők – élőhelyeinek védelmére. Az egyezmény kimondja azt is, hogy minden veszélyeztetett természetes élőhelyet védeni kell, tekintet nélkül arra, milyen fajoknak ad otthont.

A részes államok azt is vállalják, hogy erőfeszítéseiket az élőhelyek védelme érdekében összehangolják, különös tekintettel a határterületekre, illetve a vonulási útvonalakra. Ösztönzik továbbá az őshonos, vadon élő fajok újbóli visszatelepítését és szigorúan ellenőrzik a nem őshonos fajok betelepítését.

Az egyezmény titkárságának teendőit az Európa Tanács Titkárságának megfelelő részlege látja el. A megvalósítást a Berni Egyezmény Állandó Bizottsága követi nyomon. Mivel a bizottságban minden tagország képviselteti magát, nem rendeznek külön konferenciákat. A bizottság áttekinti az egyezmény rendelkezéseit, megvizsgálja a függelékek módosításának szükségességét, ajánlásokat tesz a részes államoknak bizonyos intézkedések meghozatalára, s áttekinti az egyezmény végrehajtásáról szóló nemzeti jelentéseket.

Az egyezmény részeseinek kezdeményezésére kezdődött meg Berni Egyezmény rendelkezéseinek megfelelően kiválasztott különleges természetvédelmi jelentőségű területekből (Areas of Special Conservation Interest, ASCI) álló Pán-európai Ökológiai Hálózat (EMERALD) kialakítása. Az ASCI területek kijelölése az egyezmény 16. ajánlásában megfogalmazott kritériumok alapján szakértői munkacsoportok végzik. A hálózat funkciója és szerkezete tekintetében nagyon hasonlít az Európai Unió Natura 2000 hálózatához. Különleges jelentősége, hogy létrehozásával Európa teljes területén kialakítható a természetvédelmi szempontból jelentős területek hálózata, függetlenül a részt vevő államok EU integrációs törekvéseitől, illetve azok megvalósulásának időpontjától. Az Európai Unió tagállamaiban az ASCI területek egyúttal a Natura 2000 hálózat részei is.

■ Jóváhagyás

A csatlakozási okiratot az Európa Tanács főtítkáránál 1989-ben helyezték letétbe, az egyezményt a Magyar Közlöny 1990. évi 64. számában tették közzé. Magyarország a letétbe helyezéskor fenntartásokkal élt bizonyos fajok védelmére, valamint befogásának és elejtésének módjára vonatkozóan. Bár az egyezmény 1990-ben életbe lépett Magyarországon, azóta sem lett törvényben kihirdetve, illetve a végrehajtó rendelet sem készült el.

■ Intézményes és pénzügyi háttér

Az egyezményért *Nechay Gábor* főtanácsadó a felelős a TvH Nemzetközi Természetvédelmi Egyezmények Osztályán. Bár többen is foglalkoznak az egyezménnyel kapcsolatos feladatokkal ezen az osztályon, senkinek sem kizárólagos feladata (ez nem is volna szükséges az egyes egyezményekből fakadó kötelezettségek és a nemzeti programok átfedései miatt). Magyarország szakértő(i)n keresztül aktívan részt vesz az egyezmény állandó bizottságának munkájában.

Nincsen elkülönített forrás az egyezmény megvalósítására, azonban a Nemzeti Természetvédelmi Alapterven belül a 2003-2008. időszakra összesen 19,38 millió Ft van megjelölve költségigényként.

■ Eredmények

Az állandó bizottság – az egyezmény általános ajánlásai és határozatai mellett – különleges esetekre vonatkozó ajánlásokat is elfogadott. Közülük csak egy (Recommendation No. 23.

(1991)) vonatkozott Magyarországra, ez a parlagi vipera élőhelyének védelméről szól. Ezen ajánlás végrehajtásának keretein belül készül egy kutatási és védelmi program.

Az Emerald Hálózat létrehozására az Európai Unión kívüli országokban először 1999-ben indultak kísérleti jellegű projektek. Magyarország 2001-ben csatlakozott ahhoz a közép- és kelet-európai programhoz, amely az európai jelentőségű természeti értékekkel foglalkozó átfogó adatbázisok létrehozását célozza meg a résztvevő országokban. Ezen kísérleti program keretein belül az Emerald Hálózatba javasolt tíz terület standard adatbázisa készült el. Az egyes területek kiválasztásánál alapvető szempont volt, hogy kellően reprezentálják a Pannon biogeográfiai régiót, a Kárpát-medence különböző élőhelytípusait (erdők-gyepek, száraz-nedves élőhelyek), illetve megfeleljenek a Natura 2000 élőhelyek kritériumainak is.

Mivel az Emerald Hálózat gyakorlatilag megfelel az EU által megkövetelt Natura 2000-nek, így Magyarország is beépítheti a Natura 2000-hez kijelölt területeit a Berni Egyezmény által megkívánt Emerald Hálózatba.

■ Monitorozás

A tagállamok – önkéntes vállalásként – írhatnak általános jelentést, ez azonban nem kötelező érvényű, már csak az egyéb kötelezettségekkel való nagy átfedések (pl. Biológiai Sokféleség Egyezmény) miatt sem. Magyarország nem nyújtott még be általános jelentést, csak a nemzeti parkok adatain alapuló összefoglaló, kétéves jelentéseket.

■ Civil részvétel

A civil szervezetek tevékenysége nem kapcsolódik közvetlenül az egyezményhez, közvetve azonban hozzájárulnak megvalósulásához.

A függelékben szereplő, Magyarországon védett és fokozottan védett állat- és növényfajok listája a mellékletben olvasható.

■ További információk

Dr. Nechay Gábor

Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium

Nemzetközi Kapcsolatok Főosztálya

Nemzetközi Természetvédelmi Egyezmények Osztály

Telefon: (1) 395-6857

Fax: (1) 275-4505

Email: nechay@mail2.ktm.hu

<http://www.nature.coe.int/english/cadres/bern.htm>

Bonn, 1979

A **Bonni Egyezmény** (1979) a vándorló szárazföldi és tengeri állatok, valamint vonulási útvonalaik védelméről rendelkezik. Ösztönzi az „elterjedési terület” által érintett államok együttműködését (amelyeknek joghatóságához tartozik a vándorló faj elterjedési területének bármely része, így ide kell érteni a nyílt tengeren vándorló fajokat zsákmányoló hajók anyaországait is).

■ Az egyezmény működése

A tagállamok szigorú intézkedéseket hoznak a veszélyeztetettnek minősített, vándorló fajok védelmére, megállapodásokat köthetnek egyes fajok helyzetének javítása érdekében, továbbá közös kutatási tevékenységet folytatnak. Lehetőség van arra, hogy az egyezmény aláírói közt nem szereplő államok is részt vegyenek ilyen megállapodásokban.

Az egyezménynek két függeléke van:

Az **I. függelék** tartalmazza azokat a fajokat, amelyeket a kipusztulás veszélye fenyeget egész elterjedési területükön vagy annak nagy részén. Az itt szereplő fajok – pl. a hódaru vagy a barátfőka – zsákmányolása (vadászata, halászata, szándékos üldözése) tilos, s az e fajok vándorlását akadályozó vagy gátló hatásokat a minimumra kell csökkenteni.

A **II. függelék**ben szereplő fajok (pl. számos delfinfaj, fehér gólya) megóvása külön nemzetközi megállapodást igényel: elterjedési területük csökken, nincs elegendő élőhelyük és fennmaradásuk hosszú távon veszélyeztetett. Az érintett államoknak tehát speciális megállapodásokat kell kidolgozniuk.

E megállapodások kétfélék lehetnek:

a) Előírásokat tartalmazhatnak egy vagy több faj védelmére azok teljes elterjedési területén, rendelkeznek az élőhelyek védelméről, kezelési tervek készítéséről, tudományos kutatásokról, információcseréről.

b) A másik típusú megállapodás általában egy adott faj bizonyos populációira vonatkozik, nem feltétlenül fedi az egész elterjedési területet, és az elterjedési területen található államok közül nem is mindegyik vesz részt benne.

Az egyezmény megvalósítását a háromévente összehívott konferencia tekinti át, ami az egyezmény pénzügyi, szervezeti és egyéb működési kérdésekben döntéshozó szerve. Az egyezmény titkársága Bonnban működik. Két konferencia között az állandó bizottság irányítja a titkárságot, felügyeli az egyezmény ügyeit. A szakértőkből álló tudományos tanács ajánlásokat készít a szerződő felek konferenciája számára a függelékek módosítására, kutatási célokra, a megállapodások tárgykörére.

Az eddig létrejött megállapodások:

- megállapodás az afrikai és eurázsiai vonuló vízimadarak védelméről (AEWA);
- megállapodás az európai denevérek védelméről (EUROBATS);
- megállapodás a Balti- és az Északi-tenger kistestű cettféléinek védelméről (ASCOBANS);
- megállapodás a Fekete-tenger, a Földközi tenger és az egybefüggő atlanti területek cettféléinek védelméről (ACCOBAMS);
- memorandum a vékonycsőrű póling védelmére vonatkozó intézkedések feltételeiről;
- memorandum a hódaru védelmére vonatkozó intézkedések feltételeiről;
- megállapodás a Wadden See fókáinak védelméről;
- memorandum a tengeri teknősök és élőhelyeik védelméről az Indiai-óceán és Dél-Kelet-Ázsia területén (IOSEA);
- memorandum a tengeri teknősök védelmére vonatkozó intézkedések feltételeiről Afrika atlanti partjainál;
- memorandum a tűzok közép-európai populációjának védelméről;
- megállapodás az albatroszok és a hojszák védelméről (ACAP);
- memorandum a kasmíri gimszarvas (*Cervus elaphus bactrianus*) védelméről;
- memorandum a csíkosfejű nádiposzáta védelmére vonatkozó intézkedések feltételeiről.

■ Jóváhagyás

Magyarország 1983-ban helyezte letétbe a csatlakozási okiratot, majd az 1986. évi 6. Törvényerejű rendeletben „*A Bonnban, az 1979. évi június hó 23. napján kelt, a vándorló vadon élő állatfajok védelméről szóló egyezmény kihirdetéséről*” tette közzé.

Az egyezményen belül Magyarország csatlakozott az európai denevérek védelméről szóló megállapodáshoz (*Agreement on the conservation of the populations of European Bats, EUROBATS*), valamint nemrég (2003 március 1-én) az afrikai és eurázsiai vonuló vízimadarak védelméről szóló megállapodáshoz (*African-Eurasian Migratory Water Bird Agreement, AEWA*).

■ Intézményi és pénzügyi háttér

Magyarország rendszeresen részt vesz a szerződő felek kétévente tartott konferenciáin. Az egyezménnyel kapcsolatos feladatokért, a nemzeti jelentések kétévenkénti elkészítéséért *Lakosné Horváth Alojzia* felel (KvVM).

Az egyezményrel kapcsolatos feladatokra nincsenek elkülönített pénzügyi források, azonban a Nemzeti Természetvédelmi Alapterven belül a 2003-2008. időszakra összesen 25,84 millió Ft van megjelölve költségigényként. Az egyezmény titkársága egy küldött részvételét finanszírozza az egyezményben részes államok konferenciáján.

■ **Eredmények**

Közvetlenül az egyezményből fakadó eredményekről nem lehet beszámolni, a hozzá kapcsolódó tevékenységeket (pl. denevér-monitorozás) nem az egyezmény létrejötte miatt kezdeményezték.

■ **Monitoring**

A nemzeti jelentéseken kívül a végrehajtás nyomon követését részben a civil szervezetek (pl. MME, helyi denevérvédő csoportok) végzik, de nem az egyezményből fakadó kötelezettségként.

A függelékekben szereplő, Magyarországon védett és fokozottan védett állat- és növényfajok listája a mellékletben olvasható.

■ **További információk:**

Lakosné Horváth Alojzia

Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium

Nemzetközi Kapcsolatok Főosztálya

Telefon: (1) 457-3530

Fax: (1) 201-2846

Email: lakosne@mail.ktm.hu

<http://www.wcmc.org.uk/cms/>

UNEP / CMS Secretariat

Martin-Luther-King-Str. 8, D-53175 Bonn, Germany

Tel. (+49 228) 815 2401 / 02

Fax. (+49 228) 815 2449

Email: cms@unep.de

Rio de Janeiro, 1992

Az 1992-ben, Rio de Janeiro-ban rendezett ENSZ Környezet- és Fejlődés Konferencia („Föld Csúcs”) eredményeképpen létrejött Biodiverzitás Egyezmény a legjelentősebb megállapodás, amely teljes összetettségében próbálja biztosítani a biológiai sokféleség védelmét. A riói Föld Csúcs idejére nyilvánvalóvá vált, hogy bolygónk egészét kell megőriznünk, erőforrásait fenntartható módon kell használnunk – függetlenül attól, hogy egyes védett fajok védett területen találhatók vagy sem.

Az egyezmény általában az élővilág – az élőhelyek, mikroorganizmusok, állat- és növényfajok védelme és azok sokféleségének megőrzése érdekében született. Alapvető célkitűzései: a biológiai sokféleség megőrzése, a genetikai erőforrások hasznosításából származó előnyök igazságos megosztása, beleértve a genetikai erőforrások hozzáférhetővé tételét és a kapcsolódó technológiákhoz való hozzájutást; illetve e célok érdekében a nemzetközi együttműködés megerősítése.

Az egyezmény kimondja, hogy egyfelől közös érdek a biológiai sokféleség megőrzése, másrészt viszont az egyes országok területén található biológiai sokféleség az adott országok nemzeti tulajdona. Ennek értelmében csak az adott országok dönthetnek a biológiai sokféleség összetevőinek hasznosításáról, és a természeti erőforrásokból keletkező előnyök is mindenekelőtt őket illetik meg. Lényeges előírás az is, hogy az országok a területükön végzett tevékenységekkel nem okozhatnak kárt a biológiai sokféleségben határaikon túl.

A szerződő felek kötelezik magukat, hogy kialakítják a védett területek rendszerét, gondoskodnak a természetes élőhelyek védelméről, a fajok életképes populációinak fenntartásáról, kiterjesztik a veszélyeztetett fajok és populációik megőrzésére vonatkozó szabályzókat és gondoskodnak azok betartásáról. Támogatni és ösztönözni fogják az olyan kutatásokat, melyek hozzájárulnak a biológiai sokféleség megőrzéséhez, továbbá együttműködnek a tudományos kutatások eredményeinek felhasználásában, és a biológiai erőforrások megőrzésére és fenntartható hasznosítására vonatkozó módszerek kidolgozásában. A felek kötelezik magukat arra, hogy oktatási és képzési programokat szervezzenek a biológiai értékek védelme érdekében, és együttműködnek más államokkal, illetve nemzetközi szervezetekkel az oktatási és tájékoztató programok kifejlesztésében.

A genetikai erőforrások védelme és hasznosítása érdekében az egyezmény kimondja, hogy a genetikai erőforrások felett az államok szuverén jogokat gyakorolhatnak. Az egyezmény általános rendelkezéseket sorol fel a nemzeti fennhatóság alá tartozó és az azokon kívül eső területeken található biológiai források hozzáférhetőségének biztosításával kapcsolatban. A szerződő felek kötelezettséget vállalnak, hogy a genetikai erőforrások kereskedelmi és egyéb

hasznosításából származó haszon méltányosan és igazságosan oszlik majd meg. A biológiai erőforrások hasznosításához szükséges technológiák elterjesztése a jövőben – beleértve a biotechnológiát is – az egyezmény értelmében – a fejlődő országok számára a legnagyobb kedvezmény elvének figyelembevételével történik. A biotechnológiai folyamatokkal nyert gazdasági hasznot is méltányos és igazságos alapon kell megosztani. Ennek mértékében az érintett felek állapodnak meg.

Az egyezmény szerint a részes államoknak megfelelő stratégiát kell kidolgozniuk a biológiai sokféleség védelmére. A környezeti hatástanulmányokban is külön figyelmet kell szentelni ezen kérdéskörnek. Az egyezmény vázolja a környezeti hatástanulmányok elkészítésének alapelveit és általános követelményeit. Az egyezmény fontos törekvése a természeti erőforrások fenntartható hasznosítása. Ennek érdekében előírásokat tartalmaz az ezzel kapcsolatos tudományos ismeretek fejlesztésére, valamint a globális megfigyelő rendszer és az adatszerét támogató információs rendszerek kialakítására.

A biológiai sokféleség védelme érdekében az egyezmény elismeri, hogy a fejlett országoknak segíteniük kell a fejlődő államokat pénzügyileg, technológiai ismeretekkel, eszközök és eljárások átadásával. E segítség nem egyenlő a jelenlegi fejlesztési támogatásokkal, hanem azokon túlmenően, újabb forrásként kell megjelennie. Az egyezmény szerint a részes felek konferenciája fogja majd időszakonként felülvizsgálni – többek között – az átalakuló gazdaságú országok egyezménnyel kapcsolatos helyzetét is. Ezek az országok felkerülhetnek egy, az egyezményhez csatolandó jegyzékbe, így átmenetileg mentesülnek a pénzügyi támogatási kötelezettség vállalásától.

■ Az egyezmény működése

A Rióban született megállapodások végrehajtása, illetve a legégetőbb globális környezeti gondok felszámolása érdekében hozták létre a Globális Környezeti Alapot (GEF), melynek célja a globális felmelegedés, a nemzetközi vizek szennyezésének, a biológiai sokféleség csökkenésének, az ózonréteg fogyásának megakadályozása, illetve a talajpusztulás, elsivatagosodás megállítása.

Az alap elsősorban a fejlődő országokat segíti, a programot az ENSZ Fejlesztési (UNDP) és Környezeti Programja (UNEP), valamint a Világbank működteti.

Az egyezményt 2001-ig már 180 állam ratifikálta, ezzel a világ legnagyobb környezetvédelmi egyezményévé vált. Az USA nem ratifikálta, megfigyelőként vesz részt a tevékenységekben.

Az 1997-ben tartott „Rió+5” elnevezésű rendkívüli ENSZ ülészek után a fenntartható fejlődés az európai integrációban is nagyobb hangsúlyt kapott. 2001. júniusában elfogadták az EU Fenntartható Fejlődés Stratégiáját.

2002. augusztus végén – szeptember elején rendezték meg a Fenntartható Fejlődés Világtalálkozót a dél-afrikai Johannesburgban. A csúcstalálkozó („2. Föld Csúcs”) alapvető célja az 1992-ben elfogadott program eddigi végrehajtásának értékelése és a további feladatok meghatározása volt.

■ Jóváhagyás és nemzetközi szerepvállalás

Magyarország 1992. június 13-án, a riói ENSZ Környezet és Fejlődés Világkonferencián írta alá a Biológiai Sokféleség Egyezményt, amely három évvel később, az 1995. évi LXXXI. Törvényben „*A Biológiai Sokféleség Egyezmény kihirdetéséről*” címmel jelent meg. A genetikailag módosított szervezetekre vonatkozó Cartagena Jegyzőkönyvet Magyarország 2000. májusában írta alá, azonban annak ratifikálása mindmáig elmaradt.

Magyarország már az 1980-as évek végétől fontos szerepet játszott az egyezmény nemzetközi előkészítési folyamatában. Emellett az 1990-es évek elején nemzeti bizottság alakult a civil és tudományos szféra bevonásával, amely előkészítette az egyezmény magyar részről történő Rio de Janeiro-i aláírását.

Magyarország azóta is aktívan részt vesz a részes államok konferenciáin. Magyarország küldötte, *Nechay Gábor* (Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium) képviselte Közép- és Kelet-Európát alelnökként a Riói Egyezmény Tudományos, Technológiai és Technikai Tanácsadó Testületében 1995 és 1998 között.

Dr. Balázs Ervin, a gödöllői Biotechnológiai Központ munkatársa tagja volt a biológiai biztonsággal foglalkozó ad hoc munkacsoportnak.

■ Intézményi háttér

Kormányhatározat alapján a környezetvédelmi szaktárca a felelős az egyezménnyel kapcsolatos feladatokért. (Néhány esetben a külügyminisztériumot tekintik partnernek a nemzetközi szervezetek – pl. a Berni Egyezmény Titkársága –, ezt indokolhatja, hogy a külügyminisztérium nagyobb befolyással bírhat bizonyos kérdésekben, mint a környezetvédelmi tárca.)

Az egyezményért felelős személy a TvH-ban *Nechay Gábor*, feladatkörébe tartozik a nemzeti jelentések elkészítése az egyezmény titkársága számára (az eddigi két jelentés elérhető az Interneten), illetve ajánlások készítése a magyar hatóságok felé az egyezmény hazai megvalósításával kapcsolatban. Munkáját egy további főállású munkatárs segíti, ketten felelősek a Biológiai Sokféleség Egyezményért valamint a Berni Egyezményért a Nemzetközi Természetvédelmi Egyezmények Osztályán. Sajnálatos módon nem áll rendelkezésükre adminisztratív háttér, és az osztály kapacitása sem elegendő a munka mennyiségéhez és jelentőségéhez viszonyítva.

■ Pénzügyi háttér

Nincsen elkülönített pénzügyi forrás az egyezmény megvalósításához, azonban a Nemzeti Természetvédelmi Alapterven belül a 2003-2008. időszakra összesen 51,67 millió Ft van megjelölve költségigényként a Nemzeti Biodiverzitás Stratégia és Akcióprogram elfogadására; a genetikailag módosított szervezetekkel kapcsolatos feladatokra 64,59 millió Ft, míg az egyéb, egyezményhez kapcsolódó tevékenységekre 57,06 millió Ft. Emellett több külföldi

A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. Törvény „*célja az ember és környezet harmonikus kapcsolatának kialakítása, a környezet egészének, valamint elemeinek és folyamatainak magas szintű, összehangolt védelme, a fenntartható fejlődés biztosítása.*” Ezenkívül elismeri, „*hogy a természeti örökség és a környezeti értékek a nemzeti vagyon részei, amelyeknek megőrzése és védelme, minőségének javítása alapfeltétel az élővilág, az ember egészsége, életminősége szempontjából; e nélkül nem tartható fenn az emberi tevékenység és a természet közötti harmónia, elmulasztása veszélyezteti a jelen generációk egészségét, a jövő generációk létét és számos faj fennmaradását.*” A törvény olyan új környezetvédelmi eszközöket vezet be, mint a környezeti hatásvizsgálat (a 20/2001. Kormányrendelet meghatározza azon tevékenységek körét, amelyek esetében előzetes környezeti hatásvizsgálatot kell végezni).

Számos egyéb magyar törvény is hozzájárul az egyezmény céljainak eléréséhez, a legfontosabb közülük az 1996. évi LIII. Törvény a természet védelméről. A törvény rendelkezik a tájak, a vadon élő élővilág, az élőhelyek és a földtani természeti értékek általános védelméről, valamint előremutató módon ex lege védelmet biztosít valamennyi forrásnak, lápnak, barlangnak, víznyelőnek, szikes tónak, kunhalomnak és földvárnak. Ezen értékek országos jelentőségű védelmet élveznek e törvény erejénél fogva, bárhol is legyenek az országban.

pénzügyi forrásból is érkeztek felajánlások bizonyos programokra, így például a Nemzeti Biomonitorozási Program tervezésére és elindítására Phare-támogatással került sor. A Nemzeti Biodiverzitás Stratégia és Akcióterv előkészítése a Globális Környezeti Alap (GEF) pénzügyi támogatásával történt meg az ENSZ Környezetvédelmi Programján keresztül.

Magyarország a befizetett ENSZ-tagdíj alapján számított arányban rendszeresen hozzájárul az egyezmény titkárságának ügyviteli költségeihez (Ez 10 537 USD-t jelentett 2001-2002-ben, és 11 097 USD-t 2003-ban), illetve pályázatokat nyújthat be a Globális Környezeti Alaphoz.

■ Eredmények

Az egyezmény néhány előírása már annak ratifikálása előtt és attól függetlenül teljesült valamilyen mértékben, mint az ex situ természetvédelem mezőgazdasági alapfeltételei, génbankok létrehozásával az ország számos területén. Ennek ellenére jelentős előrelépések történtek a ratifikálás után, és az egyezmény számtalan közvetlen és közvetett pozitív hatással volt a természetvédelmi politika alakulására mind Magyarországon, mind a régióban, illetve az Európai Unióban.

A Nemzeti Biodiverzitás Stratégia és Akcióprogram előkészítési folyamata 1997-ben kezdődött, széles társadalmi részvétellel. Az általános természetvédelmi stratégia mellett külön munkacsoportok foglalkoztak az egyes ágazati tervekkel (turizmus, mezőgazdaság, halászat/horgászat, vadászat, erdőgazdálkodás, területhasználat, vízgazdálkodás, géntechnológia, külszíni bányászat) – a civil és tudományi szféra széles részvételével. A tervezet társadalmi vitája után a Magyar Tudományos Akadémia lett megbízva a tervezet továbbfejlesztésével 2000. elején; a javított változat társadalmi vitája azonban ezidáig nem kezdődött meg.

Az 1998-ban indult a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) a Természetvédelmi Hivatal

Természetmegőrzési Főosztályának koordinálásában. A Magyar Tudományos Akadémia Ökológiai és Botanikai Kutatóintézete dolgozta ki a biodiverzitás-monitorozó tevékenység elméleti alapjait, a Magyar Természettudományi Múzeum kutatói pedig összegyűjtötték a monitorozás magyarországi előzményeit. Az előkészítő projekt keretein belül nemzetközi szinten is egyedülálló kézikönyvsorozat született 1997-ben.

Az azóta eltelt időszakban a NBmR projektekbe szervezett programja részlegesen megvalósult, több élőlénycsoport esetében a monitorozás definíciójának megfelelően, standard módszerek alapján, kiválasztott mintavételi helyeken folyamatos vizsgálatok folynak. Ezek részben központi irányítással országos programként, részben pedig országos koordinációval a nemzeti parkok igazgatóságának monitorozó programjaiként valósulnak meg.

A rendszer keretén belül eddig tíz projekt indult el (a sorrend egyben azok prioritását is mutatja):

- I. Védett és veszélyeztetett fajok monitorozása
- II. Vizes élőhelyek és közösségeik monitorozása
- III. Magyarország élőhelyeinek felmérése, térképezése és monitorozása
- IV. Invazív fajok monitorozása
- V. Erdőrezervátumok – kezelt lombos erdők monitorozása
- VI. A kis-balatoni műszaki beruházás II. üteme hatásainak monitorozása
- VII. A Szigetköz életközösségeinek monitorozása
- VIII. Szikes élőhelyek monitorozása
- IX. Száraz gyepek monitorozása
- X. Hegyi rétek monitorozása

A jövőben – a program kiszélesítésével – a meglévő projektek mellett újabbak elindítására lesz szükség. Emellett a következő években az adatok információs rendszerbe történő szervezése is kiemelkedően fontos feladat. A NBmR kiépítése az EU Élőhelyvédelmi és Madárvédelmi Irányelvei által megkívánt monitorozási és jelentési kötelezettségeinek teljesítéséhez is hozzájárul.

Az egyezmény ratifikálásának köszönhetően törvény született a géntechnológiai tevékenységekről (1998. évi XXVII. Törvény), amely a minisztériumot jelöli ki a szakhatósági feladatok ellátására, azonban azok tudományosan megalapozott ellátása jelenleg nem biztosított. Hasonlóképpen a genetikailag módosított szervezetekre vonatkozó Cartagena Jegyzőkönyv ratifikálása és a végrehajtásához szükséges intézményes háttér kiépítése is a jövő feladata.

■ Monitorozás

Az egyezmény hazai megvalósításának monitorozása a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer kiépítésére korlátozódik, amely nem terjed ki az egyezményből fakadó egyéb kötelezettségekre (pl. a környezeti hatásvizsgálatokat érintő feladatok végrehajtása, a természeti erőforrások fenntartható használata, a környezetre potenciális veszélyt jelentő

tevékenységek meghatározása és monitorozása). A különböző monitorozási tevékenységek sincsenek megfelelően összehangolva (pl. biodiverzitás-monitorozás és növényvédelem, géntechnológia).

Az egyezmény nemzeti bizottsága nem rendelkezett a szükséges adminisztratív háttérrel, részben emiatt nem tudott hatékonyan működni, így elvesztette jelentőségét mind az egyezmény megvalósításában, mind annak nyomon követésében. A nemzeti bizottság munkáját nagyrészt a Fenntartható Fejlődés Bizottság (FFB, amely egy állandó, tárcaközi bizottság) vette át, amelynek szintén vannak civil és tudományos képviselői. Az első nemzeti jelentést a tárcaközi bizottság hagyta jóvá, a másodikat civil és tudományos szakértők bevonásával vitatták meg.

■ **Civil részvétel**

Az egyezmény előkészítési folyamatában megalakított nemzeti bizottság részben civil képviselőkől állt. A bizottság munkáját nagyrészt átvevő FFB két civil képviselőjét a zöld mozgalom országos találkozásán, demokratikus módon választják meg.

A Nemzeti Biodiverzitás Stratégia és Akcióprogram kidolgozásában számos civil és tudományos szakértő részt vehetett, s az utolsó egyeztető találkozón zöld szervezetek (pl. Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, Ökológiai Intézet a Fenntartható Fejlődésért Alapítvány, Magyar Természetvédők Szövetsége, Pro Silva Hungaria), illetve kisközgazda-körök és önkormányzatok képviselői vitatták meg a dokumentumot.

■ **További információk:**

Dr. Nechay Gábor

Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium

Nemzetközi Kapcsolatok Főosztálya

Nemzetközi Természetvédelmi Egyezmények Osztály

Telefon: (+36-1) 395-6857

Fax: (+36-1) 275-4505

Email: nechay@mail2.ktm.hu

Secretariat of the Convention on Biological Diversity

World Trade Centre

393 St Jacques Street, Office 300,

Montréal, Québec, Canada H2Y 1N9

Tel: +1-514-288-2220 Fax: +1-514-288-6588

Email: secretariat@biodiv.org

<http://www.biodiv.org>

Szófia, 1995

A riói megállapodásokat követően a világ különböző részein megindult a munka az egyezmény végrehajtása érdekében. Európai szinten megkezdődött a pán-európai környezetvédelmi miniszterek rendszeres találkozóinak sorozata (*Environment for Europe*). A második ilyen találkozó alkalmával, 1995-ben, Szófiában fogadták el a miniszterek a **Pán-európai Biológiai és Tájképződiverzitási Stratégiát**, ami hangsúlyozza a pán-európai ökológiai hálózat létrehozásának fontosságát, a természetvédelmi szempontok kötelező figyelembevételét az emberi tevékenység minden területén, és a szemléletformálás, ismeretterjesztés alapvető szükségességét. A stratégia tájképi szinten kívánja biztosítani az élőhelyek védelmét.

Megvalósításában a kormányok mellett kormányközi és nemkormányzati nemzetközi szervezetek vesznek részt. Fő célja, hogy innovatív és koordinatív akció révén megállítsa, illetve megfordítsa a biológiai és táji értékek pusztulását Európában, támaszkodva a Biodiverzitás Egyezményben foglaltakra, elősegítve annak európai végrehajtását.

Hosszú távú céljai: Európa biológiai és táji sokféleségének fenntartható kezelése és használata, a biológiai sokféleség szempontjainak integrálása más szektorokba, a tudatosság és társadalmi részvétel javítása, a Pán-európai Ökológiai Hálózat létrehozása, a végrehajtásához szükséges pénzügyi alapok megteremtése.

Időtávlatra 20 év, amit ún. akciótervek és gördülő munkaprogram bontanak 5 éves, illetve éves időszakokra. A regionális együttműködés javítása érdekében, e stratégia keretei között zajlik a pán-európai felkészülés a Biodiverzitás Egyezmény részesei számára rendezett konferenciákra. Titkárságát közösen biztosítja az Európa Tanács és a UNEP.

■ Intézményi és pénzügyi háttér

A Nemzeti Ökológiai Hálózat megvalósításához a legmegfelelőbb az intézményi háttér, de összességében a stratégia megvalósítására nem elegendő a minisztériumi kapacitás. A Biológiai Sokféleség

Egyezményhez hasonlóan erre a célra sincsen külön pénzügyi forrás, de a Nemzeti Természetvédelmi Alapterven belül a 2003-2008. időszakra a Nemzeti Ökológiai Hálózat védelmi és fejlesztési feladataira összesen 2849,45 millió Ft van megjelölve költségként.

■ **Eredmények**

A stratégia elvárásainak megfelelően, figyelembe véve az Európa Tanács irányelveit, az egyéb regionális és Európai Unió kezdeményezéseket és elvárásokat, valamint hazánk adottságait, Magyarország kijelölte saját Nemzeti Ökológiai Hálózatát. A nemzeti parkok illetékességi körébe tartozó kilenc regionális ökológiai hálózat összeillesztésével született meg az országos hálózat 1: 50 000 léptékű adatbázisa. Emellett önálló programként a nemzeti park igazgatóságok felmérték az ökológiai hálózat részét képező természeti területeket.

Sajnos azonban az országos ökológiai hálózat fontos elemeit képező nem védett, tehát az ökológiai vagy zöld folyosók, illetve a természetközeli területek elsődökü határozattal történő hivatalos kijelölése – az idevonatkozó rendelet elhúzódo egyeztetési folyamata miatt – még nem történt meg, így védelmük sem biztosított.

Az elkövetkező időszakban a területi igazgatóságoknak hálózati tervet kell kidolgozniuk a Nemzeti Ökológiai Hálózat fenntartására, amely a regionális terveket helyettesítené. Ezen hálózati tervekhez azonban meg kell határozni a tartalmi elvárásokat és előzőleg meg kell teremteni megvalósításuk feltételeit.

Ezenfelül folytatni kell a Nemzeti Ökológiai Hálózat térképezését és ki kell építeni a hálózat monitorozó rendszerét.

■ **Monitorozás**

A stratégiához kapcsolódó legjelentősebb előrelépéshez, a Nemzeti Ökológiai Hálózat kijelöléséhez még nem társult a monitorozó rendszer létrehozása.

■ **Civil részvétel**

A civil szervezetek tevékenysége számos ponton hozzájárul a stratégia célkitűzéseinek megvalósításához (tudatformálás, gyakorlati természetvédelmi programok és természetpolitikai tevékenységek), azonban e programok – legtöbb esetben – nem közvetlenül hozzá kapcsolódóan indultak. A stratégia megvalósításának értékelésében azonban a Közép-Kelet-Európai Munkacsoport a Biodiverzitás Megőrzéséért (CEEWEB) már 1998-ban részt vállalt, amikor a hálózat hét ország részvételével egy értékelő tanulmányt készített.

■ További információk

Council of Europe

Mr Eladio Fernandez-Galiano

Directorate of Environment and Local Authorities

67075 Strasbourg

France

Tel.: +33-3-88412278

Fax: +33-3-88412715

Email: eladio.fernandez-galiano@coe.int

www.nature.coe.int

Strategy Guide

Email: secretariat@strategyguide.org

www.strategyguide.org

UNEP

Regional Office for Europe

Ms Ivonne Higuero

Chemin des Anémones 15

1219 Geneva

Switzerland

Tel.: +41-22-9178395

Fax: +41-22-9178024

Email: roe@unep.ch

www.unep.ch/roe/biodiv.htm

**Az Európai Unió
rendeletei: a
Madárvédelmi és
Élőhelyvédelmi
Irányelvek**

**Council Directive 79/409/EEC of 2
April 1979 on the conservation of
wild birds Council Directive
92/43/EEC (1) of 21 May 1992 on
the conservation of natural habi-
tats and of wild fauna and flora**

Brüsszel, 1979 és 1992

A Tanács 79/409/EGK (1979 április 2.) sz. irányelve a vadon élő madarak védelméről (Madárvédelmi Direktíva) írja elő az EU területén honos madárfajok általános védelmét. Rendelkezik a fajok védelméről, kezeléséről és ellenőrzéséről, kiterjed nemcsak a madarakra, de tojásaikra, fészkeikre és élőhelyeikre is.

A direktíva I. melléklete felsorolja a veszélyeztetett mivoltuk, ritkaságuk vagy lokális elterjedésük miatt közösségi szinten jelentős madárfajokat. E fajok populációinak fennmaradásához szükséges élőhelyeket különleges madárvédelmi területté (Special Protection Area, SPA) kell nyilvánítani. Ezen túlmenően a direktíva tiltja valamennyi madárfaj szándékos begyűjtését, elpusztítását vagy kereskedelmét az EU területén. Ez alól kivételt képeznek a II. mellékletben felsorolt vadászható fajok, illetve a III. mellékletben felsorolt fajok, amelyeknek kereskedelmi célú hasznosítása engedélyezhető. A IV. melléklet a tiltott vadászati módokat és eszközöket ismerteti.

A Tanács 92/43/EGK (1992 május 21.) sz. irányelve a természetes élőhelyek és a vadon élő állat- és növényfajok védelméről (Élőhelyvédelmi Direktíva) a ritka, veszélyeztetett élőhelyek és fajok védelmét biztosítja. Az élőhelyek védelem alá vonása mellett alapvető azok összekötése, azaz az élőhelyek hálózatosságának biztosítása: ezt szolgálja a Natura 2000 hálózat kialakítása.

A közösségi jelentőségű élőhelyek közé a természetes elterjedési területükön az eltűnés veszélyével fenyegetett vagy nagyon kis területűre zsugorodott élőhelyek tartoznak, illetve idesorolandók a 6 biogeográfiai régió jellegzetes élőhelyei. A közösségi jelentőségű fajok közé veszélyeztetett, sérülékeny, ritka, endemikus vagy különleges figyelmet igénylő fajok tartoznak. Mellékletei:

- I. veszélyeztetett voltak, ritkaságuk vagy lokális elterjedésük következtében közösségi szempontból jelentős élőhelytípusok;
- II. közösségi jelentőségű növény- és állatfajok; Ezeknek az élőhelyeknek, illetve fajoknak az előfordulása alapján kell a tagállamoknak a
- III. mellékletben meghatározott kritériumok szerint, a bizottság jóváhagyását követően a Natura 2000 részét képező különleges természetmegőrzési területeket kijelölniük.
- IV. tilos az itt felsorolt növény- és állatfaj vagy élőhely szándékos elpusztítása, az egyedek kereskedelme, begyűjtése.

- V. az itt szereplő felsorolt fajok egyedeinek a természetből történő kivételét indokolt esetben korlátozni kell térben és időben, illetve mennyiségében.
- VI. az itt felsorolt eszközök, módszerek és eljárások tiltottak a vadászat vagy befogás során.

A megfelelő természeti állapot elérésének kulcseleme, hogy a tagállamok meghatározzák és kijelölik különleges természetmegőrzési területeket, és hogy azok ökológiai szükségleteinek megfelelően megóvják az I. melléklet élőhelyeit és a II. melléklet fajait, s ez természetesen magával vonhatja bizonyos káros tevékenységek betiltását is. Bizonyos esetekben – ezt a 16. cikkely szabályozza – a tagállamok eltérhetnek az irányelv rendelkezéseitől.

Az Élőhelyvédelmi Irányelv szorosan kapcsolódik a Madárvédelmi Direktívához (79/409/EGK), hiszen a kijelölendő különleges természetmegőrzési területek kiegészítik a különleges madárvédelmi területeket, és együttesen formálják a Natura 2000 hálózatot. Mindezek mellett az Élőhelyvédelmi Irányelv 6. cikke rendelkezik a közös természet- és madárvédelmi területek kezeléséről, felülírva a Madárvédelmi Irányelv 4. cikkének előírásait.

Ezen irányelvek kapcsolódnak a Környezeti Hatásvizsgálatokról szóló Irányelvhez (EIA Directive, 85/337/EEC) is, illetve a riói Föld Csúcson elfogadott Biodiverzitás Egyezményhez, amit az Európai Unió is aláírt. A direktíva kapcsolódik ezenkívül a Ramsari, a Bonni, a Washingtoni és a Berni Egyezményhez.

■ Jóváhagyás

A csatlakozási tárgyalások során Magyarország vállalta, hogy teljesíti az EU természetvédelmi irányelveit, ezek Magyarországon várhatóan 2004 májusától lépnek életbe, hazánk Európai Unióba történő belépésével.

■ Intézményi háttér

Az Élőhelyvédelmi és Madárvédelmi Irányelvek megvalósítására ezidáig nem hoztak létre külön osztályt a Minisztériumon belül. Néhányan foglalkoznak e feladatokkal a Természetvédelmi Hivatalnál és a nemzeti parkok igazgatóságain, akik egyéb kötelezettségek mellett ezen irányelvek megvalósításáért is felelősek (Magyar Gábor az EU csatlakozáshoz kapcsolódó feladatokra kinevezett személy a Természetvédelmi Hivatalnál). A jövőben azonban egy, a Natura 2000 hálózattal foglalkozó osztály megalakítását tervezik a Természetvédelmi Hivatalon belül.

■ Pénzügyi források

Jelenleg nincsenek e célra elkülönített források a minisztériumi költségvetésen belül, azonban a Nemzeti Természetvédelmi Alapterven belül a 2003-2008. időszakra a következő összegeket jelölték meg költségigényként:

Különleges madárvédelmi területek (Special Protection Area, SPA) kijelölése:	188,39 millió Ft
Különleges természetmegőrzési területek (Special Area of Conservation, SAC) kijelölése:	322,95 millió Ft
Az irányelvekben felsorolt fajok és élőhelyek monitorozása:	431,68 millió Ft
Az Európai Uniónak történő adatszolgáltatási kötelezettség teljesítése:	105,49 millió Ft
a társadalom széles körű tájékoztatása:	103,35 millió Ft
A Natura 2000 területek fenntartása:	9 473,23 millió Ft

Részben Európai Unió források felhasználásával történt a Natura 2000 rendszer kialakítása. Egy program a Phare, egy másik a Phare Access támogatással valósult meg. Az EU LIFE programja négy Élőhelyvédelmi Irányelvhez kapcsolódó projektet támogatott:

- Az emlős nagyragadozók hosszú távú védelmének megalapozása Magyarországon (390 793 EUR)
- Az angyalgöyökér (*Angelica palustris*) élőhelyeinek gyakorlati védelme (1 330 000 EUR)
- Pannon sztyeppék és mocsarak helyreállítása a Hortobágyi Nemzeti Parkban (780 744 EUR)
- A Közép-Tisza régió élőhely-rehabilitációs programja az ártereken (435 326 EUR)

Emellett további két, a Madárvédelmi Irányelvhez kapcsolódó programot támogatott a LIFE program:

- A parlagi sas védelme a Kárpát-medencében (585 475 EUR)
- A Hortobágy élőhelyeinek kezelésének folytatása a madarak védelme érdekében (829 534 EUR)

A nemzeti parkoknál folyó, EU-csatlakozáshoz kapcsolódó feladatok SAPARD támogatással indultak, azt azonban nem lehet pontosan megmondani, mennyi pénzt használtak fel összesen ezen tevékenységekre.

A Környezetvédelmi Alap Célelőirányzat támogatásával is folynak Natura 2000-hez kapcsolódó programok.

■ Eredmények

Az EU által védett állat- és növényfajok Magyarországon is védelem alá kerültek, így a védett és fokozottan védett fajok száma jelentősen megnőtt (695 növényfaj és 965 állatfaj védett, míg 63 növényfaj és 137 állatfaj fokozottan védett). A magyar természetvédelem számára új elemként több mint 50 mohafaj nyert védeltséget. Az ökoszisztémák működéséhez szükséges bizonyos ökológiai csoportok, mint pl. a fészeképítő hangyafajok bolyai is, első alkalommal kaptak védelmet Magyarországon.

Az Élőhelyvédelmi Irányelv II. melléklete számára javasolt bizonyos állat- és növényfajok védelmére külön védelmi programok futottak a nemzeti parkoknál. A tizenegy növény- és állatfajt érintő programok populáció-monitorozást, védelmi terv kidolgozását és a védelem feltételeinek biztosítását foglalták magukba.

Az Élőhelyvédelmi Irányelv I. mellékletébe nyolc új, Magyarországon megtalálható élőhelytípust vettek fel, továbbá 50-50 növény- és állatfajjal bővült a II. melléklet. Emellett négy új madárfaj került a Madárvédelmi Irányelv I. mellékletébe, és tíz vadászható madárfaj a II/2. mellékletbe.

Az Élőhelyvédelmi Irányelv megvalósításának előkészítésére Phare-támogatással folyt egy program 2000 és 2001 szeptembere között, ennek keretében magyar minisztériumi szakértők spanyol és finn természetvédelmi szakemberekkel közösen vettek részt egy twinning-programban, illetve az EU irányelvekhez kapcsolódóan a következő feladatokat végezték el:

- A már létező, országos CORINE adatbázis fölülvizsgálata és továbbfejlesztése; a javasolt közösségi jelentőségű területek listájának összeállítása az Élőhelyvédelmi Irányelv alapján
- fontos madárélőhelyek (*Important Bird Areas*) kiválasztása a Madárvédelmi Irányelv elvárásai szerint; kezelési stratégia és akcióterv kidolgozására tett javaslat.

A területek kijelölése, illetve védelem alá helyezésének jogszabályi előkészítése terén nagy elmaradások tapasztalhatók. Problémát jelent továbbá, hogy a jelentősebb politikai dokumentumok és fejlesztési tervek nem számolnak a Natura 2000 lehetséges előírásaival és követelményeivel.

A Natura 2000-rel kapcsolatban a nemzeti parkok munkatársai három képzésen vehettek részt. 2002–2003 során egyeztetések folytak a nemzeti parkok igazgatóságaival a Natura 2000 területeinek kiválasztásáról, és a gyakorlati problémák megoldásáról. A Natura 2000 számára javasolható területek 80%-át már kijelölték.

Ismeretterjesztő céllal összefoglaló kiadványok készültek szakértők számára, az EU-s természetvédelmi irányelvekről és a Natura 2000-ről, valamint megvalósításuk előkészítésének eddigi eredményeiről. Ezen kívül 2001-ben a minisztérium egy általános ismertetőt készített a Natura 2000 népszerűsítésére a lakosság körében.

■ Monitorozás

Mivel a csatlakozási folyamat egyik részeleme a természetvédelmi irányelvek megvalósításának előkészítése, így azok teljesítése elsőbbséget élvez a természetvédelemben. Magyarország azon törekvése, hogy 2004-ben az EU tagjává váljon, biztosítja a határidőn belüli befejezést. Mivel a Natura 2000 területek kijelölése még folyamatban van, a terepi monitorozó programok egyelőre nem indultak el.

■ Civil részvétel

Natura 2000-rel foglalkozó civil munkacsoport alakult 2002-ben az ehhez kapcsolódó tevékenységek koordinálására. A munkacsoportban a Magyar Madártani Egyesület (MME), a WWF, a Magyar Természetvédők Szövetsége (MTvSZ) és a Közép- és Kelet-Európai Munkacsoport a Biodiverzitás Megőrzéséért (Central and East European Working Group for the Enhancement of Biodiversity, CEEWEB) vesz részt. Emellett – adatgyűjtéssel – helyi szervezetek is hozzájárultak a Natura 2000 népszerűsítéséhez és a területek kiválasztásához.

Példák konkrét programokra:

- A különleges madárvédelmi területek kijelölése során 2001-ben az MME kiemelkedő szerepet vállalt
- Regionális szakmai napok vidékfejlesztésről és természetvédelemről (MME)
- Információs anyagok a Natura 2000-ről (CD-ROM), és összefoglaló kiadvány az EU-s támogatási alapokról, például a Natura 2000 finanszírozásával összefüggő kérdésekről (MME)
- Képzések civil természetvédő csoportoknak Túrkevéen és Szombathelyen (MTvSZ)
- Jelentés a Natura 2000 bevezetésének jelenlegi helyzetéről a csatlakozó országokban (WWF)
- Konferencia a Natura 2000 által felölelt fajokra és élőhelyekre ható veszélyeztető tényezőkről (WWF)
- Németországi pozitív és negatív tapasztalatok összegyűjtése a Natura 2000-rel kapcsolatban (CEEWEB)
- Koordinációs platform (egyeztető bizottság) a civil szervezetek bevonása és az információ-áramlás elősegítése érdekében, elsősorban az Élőhelyvédelmi Irányelvvel foglalkozó Európai Élőhely Fórum és a természetvédő szervezetek között (CEEWEB).

A direktívák mellékleteiben szereplő, Magyarországon védett és fokozottan védett állat- és növényfajok listája kiadványunk mellékletében olvasható.

■ További információk

Dr. Magyar Gábor

Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium

Természetmegőrzési Főosztály

Natura 2000 Osztály

Telefón (+36-1) 395-2605/126

Fax: (+36-1) 395-2605/253

Email: magyar@mail2.ktm.hu

Források

- Bándi Gy.–Faragó T.–Lakosné Horvát A.: Nemzetközi környezetvédelmi és természetvédelmi egyezmények. KTM Környezetvédelmi Hivatal, Budapest, 1994.
- First national report of Hungary for the Convention of Biological Diversity, 1998, www.biodiv.org
- A Ramsari Egyezmény kézikönyve. KöM Természetvédelmi Hivatal, Budapest, 1999
- Second national report of Hungary for the Convention of Biological Diversity, 2002 www.biodiv.org
- National report of Hungary for COP7 for the Ramsar Convention, 1999, www.ramsar.org
- National report of Hungary for COP8 for the Ramsar Convention, 2002, www.ramsar.org
- Biennial report of Hungary for the Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats, 1999-2000
- Nemzeti Természetvédelmi Alapterv II 2003-2008
- Sándor J. (2002): Segédanyag a biológiai sokféleség és a természetvédelem témájának bemutatásához. CEEWEB, Miskolc
- WWF (2003): Progress on Preparation for Natura 2000 in Future EU Member States
- Varga I. (2003): Az Európai Unió ökológiai hálózata - Natura 2000, TermészetBÚVÁR 2003/3. szám
- Dr. Faragó T. és Horváthné Lakos A. (szerk.) (1995): Nemzetközi környezetvédelmi és természetvédelmi egyezmények jóváhagyása és végrehajtása Magyarországon. Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium

Személyes közlések:

- Bóhm András (KvVM),
- Kőrösi Levente (KvVM),
- Nechay Gábor (KvVM),
- Tilinger Krisztina (KvVM),
- Varga Ildikó (KvVM)

A Berni, a Bonni Egyezmény függelékeiben, illetve az Európai Unió Madár- vagy Élőhelyvédelmi Irányelveinek mellékleteiben szereplő, Magyarországon védett állatfajok

Magyar név	Latin név	Bern	Bonn	EU
PUHATESTŰEK				
Kagylók				
tompa folyamkagyló	Unio crassus			II., IV.
Csigák				
balogcsiga	Vertigo angustior			II.
éti csiga	Helix pomatia	III.		V.
nagy hasascsgiga	Vertigo moulinsiana			II.
ÍZELTLÁBÚAK				
Rákok				
kövi rák	Austropotamobius torrentium	III.		V.
Rovarok				
<i>Szitakötők rendje</i>				
erdei szitakötő	Ophiogomphus cecilia	II.		II., IV.
piros szitakötő	Leucorrhinia pectoralis	II.		II., IV.
sárgás szitakötő	Stylurus flavipes	II.		IV.
tócsaszitakötő	Leucorrhinia caudalis	II.		IV.
zöld acsa	Aeshna viridis	II.		IV.
<i>Egyenesszárnyúak rendje</i>				
fűrészlábú szöcske	Saga pedo	II.		IV.
<i>Csíkbagárfélék családja</i>				
óriás-csíkbagár	Dytiscus latissimus	II.		II., IV.
széles tavicsíkbagár	Graphoderus bilineatus	II.		II., IV.
<i>Pattanóbagárfélék családja</i>				
kék pattanóbagár	Limoniscus violaceus			II.
<i>Lapbagárfélék családja</i>				
skarlábogár	Cucujus cinnabarinus	II.		II., IV.
<i>Szarvasbagárfélék családja</i>				
szarvasbagár	Lucanus cervus	III.		II.
<i>Cincérfélék családja</i>				
gyászincér	Morimus funereus			II.
Havasi cincér	Rosalia alpina	II.		II., IV.
nagy hőscincér	Cerambyx cerdo	II.		II., IV.
<i>Pillangófélék családja</i>				
farkasalmalepke	Zerynthia polyxena	II.		IV.
kis apollólepke	Parnassius mnemosyne	II.		IV.
<i>Boglárkalepke-félék családja</i>				
nagy tűzlepke	Lycena dispar	II.		II., IV.
nagyföfű hangyaboglárka	Maculinea arion	II.		IV.
vérfűboglárka	Maculinea teleius	II.		II., IV.
zanótboglárka	Maculinea nausithous	II.		II., IV.

Magyar név	Latin név	Bern	Bonn	EU
<i>Tarkalepkéfélék családja</i>				
díszes tarkalepke	Euphydryas maturna	II.		II., IV.
lápi tarkalepke	Euphydryas aurinia	II.		II.
magyar színjátszólepke	Apatura metis	II.		IV.
<i>Szemeslepkéfélék családja</i>				
sápadt szemeslepke	Lopinga achine	II.		IV.
<i>Szenderfélék családja</i>				
törpészender	Proserpinus proserpina	II.		II., IV.
GERINCESEK				
<i>Halak</i>				
állasküsz	Chalcalburnus chalcoides		III.	
botos kölönte	Cottus gobio			II.
cifra kölönte	Cottus poecilopus	III.		
dunai nagyhering	Caspialosa kessleri	III.		II., V.
felpillantó küllő	Gobio uranoscopus	III.		II.
gyöngyös koncér	Rutilus frisii	III.		II.
halványfoltú küllő	Gobio alpinus	III.		II.
homoki küllő	Gobio kessleri	III.		II.
kurta baing	Leucaspius delineatus	III.		
leánykoncér	Rutilus pigus	III.		II.
pénzes pér	Thymallus thymallus	III.		V.
réticsík	Misgurnus fossilis	III.		II.
selymes durbincs	Gymnocephalus schraetzer	III.		II., V.
sima tok	Acipenser nudipectus		II.	V.
sőregtok	Acipenser stellatus	III.	II.	V.
sujtásos küsz	Alburnoides bipunctatus	III.		
széles durbincs	Gymnocephalus baloni	III.		
szivárványos ökle	Rhodeus sericeus	III.		II.
tarka géb	Proterorhinus marmoratus	III.		
törpecsík	Sabanejewia aurata	III.		II.
vágócsík	Cobitis taenia	III.		II.
vágótok	Acipenser gueldenstaedti	III.		II.
vaskos csabak	Leuciscus souffia		II.	V.
viza	Huso huso	III.	II.	V.
<i>Kétéltűek</i>				
<i>Békák rendje</i>				
barna ásóbéka	Pelobates fuscus	II.		IV.
barna varangy	Bufo bufo	III.		
erdei béka	Rana dalmatina	II.		IV.
gyepi béka	Rana temporaria	III.		V.
kacagó béka (tavi béka)	Rana ridibunda	III.		V.
kecskebéka	Rana esculenta	III.		V.
kis tavibéka	Rana lessonae	III.		IV.
levelibéka	Hyla arborea	II.		IV.

Magyar név	Latin név	Bern	Bonn	EU
mocsári béka	Rana arvalis	II.		IV.
sárgahasú unka	Bombina variegata	II.		II., IV.
vöröshasú unka	Bombina bombina	II.		II., IV.
zöld varangy	Bufo viridis	II.		IV.
<i>Farkos kétélűek rendje</i>				
alpesi göte	Triturus alpestris	III.		
alpesi tarajosgöte	Triturus carnifex	II.		II., IV.
dunai tarajosgöte	Triturus dobrogicus	II.		II., IV.
foltos szalamandra	Salamandra salamandra	III.		
pettyes göte	Triturus vulgaris	III.		
tarajos göte	Triturus cristatus	II.		II., IV.
Hüllők				
<i>Pikkelyes hüllők rendje</i>				
Gyíkok				
elevenszülő gyík (hegyi gyík)	Zootoca vivipara	III.		
fali gyík	Podarcis muralis	II.		IV.
fürge gyík	Lacerta agilis	II.		IV.
homoki gyík	Podarcis taurica	II.		IV.
látatlan gyík	Anguis fragilis	III.		
zöld gyík	Lacerta viridis	II.		IV.
Kígyók				
erdei sikló	Elaphe longissima	II.		IV.
keresztes vipera	Vipera berus	III.		
kockás sikló	Natrix tessellata	II.		IV.
rézsikló	Coronella austriaca	II.		IV.
vízisikló	Natrix natrix	III.		
<i>Teknősök rendje</i>				
mocsári teknős	Emys orbicularis	II.		II., IV.
Madarak				
alka	Alca torda	III.		
apácahantmadár	Oenanthe pleschanka	II.	II.	
apácalúd	Branta leucopsis	II.	II.	I.
apró partfutó	Calidris minuta	II.	II.	
aranylile	Pluvialis apricaria	III.	II.	I., II/2, III/2
ázsiai pettyeslile	Pluvialis fulva	III.	II.	
bajszos sármány	Emberiza cia	II.		
balkáni fakopáncs	Dendrocopos syriacus	II.		I.
barátcinege	Parus palustris	II.		
barátposzáta	Sylvia atricapilla	II.	II.	
barázdabillegető	Motacilla alba	II.		
barkóscinege	Panurus biarmicus	II.		
barna rétihéja	Circus aeruginosus	II.	II.	I.
barna zseze	Carduelis cabaret	II.		
barnahasú pusztai-tyúk	Pterocles exustus	II.		

Magyar név	Latin név	Bern	Bonn	EU
berki poszáta	<i>Cettia cetti</i>	II.	II.	
berki tücsökmadár	<i>Locustella fluviatilis</i>	II.	II.	
bíbic	<i>Vanellus vanellus</i>	III.	II.	II/2.
billegetőcankó	<i>Actitis hypoleucos</i>	II.	II.	
Bonaparte-partfutó	<i>Calidris fuscicollis</i>	III.	II.	
Bonelli-fűzike	<i>Phylloscopus bonelli</i>	II.	II.	
búbos cinege	<i>Parus cristatus</i>	II.		
búbos pacsirta	<i>Galerida cristata</i>	III.		
búbos vöcsök	<i>Podiceps cristatus</i>	III.		
búbosbanka	<i>Upupa epops</i>	II.		
bütykös ásolúd	<i>Tadorna tadorna</i>	II.	II.	
cankópartfutó	<i>Tryngites subruficollis</i>	III.	I., II.	
cifra pehelyréce	<i>Somateria spectabilis</i>	II.	II.	
cigánycsuk	<i>Saxicola torquata</i>	II.	II.	
citrombillegető	<i>Motacilla citreola</i>	II.		
citromsármány	<i>Emberiza citrinella</i>	II.		
cserregő nádiposzáta	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>		II.	II.
csicsörke	<i>Serinus serinus</i>	II.		
csigaforgató	<i>Haematopus ostralegus</i>	III.		II/2.
csilpcsalpfűzike	<i>Phylloscopus collybita</i>	II.	II.	
csíz	<i>Carduelis spinus</i>	II.		
csóka	<i>Corvus monedula</i>			II/2.
csonttollú	<i>Bombycilla garrulus</i>	II.		
csuszka	<i>Sitta europaea</i>	II.		
csüllő	<i>Rissa tridactyla</i>	III.		
dankasirály	<i>Larus ridibundus</i>	III.		II/2.
daru	<i>Grus grus</i>	II.	II.	I.
déli hantmadár	<i>Oenanthe hispanica</i>	II.	II.	
dolmányos sirály	<i>Larus marinus</i>			II/2.
egerészölyv	<i>Buteo buteo</i>	II.	II.	
ékfarkú halfarkas	<i>Stercorarius parasiticus</i>	III.		
ékfarkú lile	<i>Charadrius vociferus</i>	III.	II.	
énekes hattyú	<i>Cygnus cygnus</i>	II.	II.	I.
énekes nádiposzáta	<i>Acrocephalus palustris</i>	II.	II.	
énekes rigó	<i>Turdus philomelos</i>	III.	II.	II/2.
erdei cankó	<i>Tringa ochropus</i>	II.	II.	
erdei fülesbagoly	<i>Asio otus</i>	II.		
erdei pacsirta	<i>Lullula arborea</i>	III.		I.
erdei pinty	<i>Fringilla coelebs</i>	III.		
erdei pityer	<i>Anthus trivialis</i>	II.		
erdei szürkebegy	<i>Prunella modularis</i>	II.		
északi búvár	<i>Gavia stellata</i>	II.	II.	I.
ezüstlile	<i>Pluvialis squatarola</i>	III.	II.	II/2.
ezüstsirály	<i>Larus argentatus</i>			II/2.

Magyar név	Latin név	Bern	Bonn	EU
fakó keselyű	<i>Gyps fulvus</i>	II.	II.	I.
fecskesirály	<i>Larus sabini</i>	II.		
fehér farkú lilebíbic	<i>Chettusia leucura</i>	III.	II.	
fekete harkály	<i>Dryocopus martius</i>	III.		I.
fekete réce	<i>Melanitta nigra</i>	III.	II.	II/2., III/2.
fekete rigó	<i>Turdus merula</i>	III.	II.	II/2.
feketenyakú vöcsök	<i>Podiceps nigricollis</i>	II.		
fenyér futó	<i>Calidris alba</i>	II.	II.	
fenyőpinty	<i>Fringilla montifringilla</i>	III.		
fenyőrigó	<i>Turdus pilaris</i>	III.	II.	II/2.
fenyő sármány	<i>Emberiza leucocephalos</i>	II.		
fenyő szajkó	<i>Nucifraga caryocatactes</i>	II.		
fenyő vesce	<i>Parus ater</i>	II.		
fitiszfűzike	<i>Phylloscopus trochilus</i>	II.	II.	
foltos nádiposzáta	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	II.	II.	
függő cinege	<i>Remiz pendulinus</i>	II.		
fülemüle	<i>Luscinia megarhynchos</i>	II.	II.	
fülemülesítke	<i>Acrocephalus melanopogon</i>	II.	II.	I.
füles vöcsök	<i>Podiceps auritus</i>	II.	II.	I.
füleskuvik	<i>Otus scops</i>	II.		
fürj	<i>Coturnix coturnix</i>	III.	II.	II/2.
füsti fecske	<i>Hirundo rustica</i>	II.		
füstös cankó	<i>Tringa erythropus</i>	III.	II.	II/2.
füstös réce	<i>Melanitta fusca</i>	III.	II.	II/2.
fütyülő réce	<i>Anas penelope</i>	III.	II.	II/1., III/2.
gatyás ölyv	<i>Buteo lagopus</i>	II.	II.	
gatyás kuvik	<i>Aegolius funereus</i>	II.		I.
guvat	<i>Rallus aquaticus</i>	III.		
gyűrűscsőrű sirály	<i>Larus delawarensis</i>	III.		
hajnalmadár	<i>Tichodroma muraria</i>	II.		
halászsirály	<i>Larus ichthyaetus</i>	II.	II.	
halvány geze	<i>Hippolais pallida</i>	II.	II.	
halvány sarlósfecske	<i>Apus pallidus</i>	II.		
hamvas küllő	<i>Picus canus</i>	II.		I.
hantmadár	<i>Oenanthe oenanthe</i>	II.	II.	
havasi csóka	<i>Pyrrhocorax graculus</i>	II.		
havasi fülespacsirta	<i>Eremophila alpestris</i>	II.		
havasi lile	<i>Charadrius morinellus</i>	II.	II.	I.
havasi partfutó	<i>Calidris alpina</i>	II.	II.	
havasi pityer	<i>Anthus spinoletta</i>	II.		
havasi sarlósfecske	<i>Apus melba</i>	II.		
havasi szürkebegy	<i>Prunella collaris</i>	II.		
havasi varjú	<i>Pyrrhocorax pyrrhocorax</i>	II.		I.
havasi pinty	<i>Montifringilla nivalis</i>	II.		

Magyar név	Latin név	Bern	Bonn	EU
házi rozsdafarkú	<i>Phoenicurus ochruros</i>	II.	II.	
hegyi billegető	<i>Motacilla cinerea</i>	II.		
hegyi fakusz	<i>Certhia familiaris</i>	II.		
hegyi réce	<i>Aythya marila</i>	III.	II.	II/2., III/2.
héja	<i>Accipiter gentilis</i>	II.	II.	
heringsirály	<i>Larus fuscus</i>			II/2.
holló	<i>Corvus corax</i>	III.		
hósármány	<i>Plectrophenax nivalis</i>	II.		
hosszúcsőrű cankógoda	<i>Limnodromus scolopaceus</i>	III.	II.	
indiai lúd	<i>Anser indicus</i>		II.	
jeges búvár	<i>Gavia immer</i>	II.	II.	I.
jeges sirály	<i>Larus hyperboreus</i>	III.		
jegesréce	<i>Clangula hyemalis</i>	III.	II.	II/2.
jégmadár	<i>Alcedo atthis</i>	II.		I.
kabasólyom	<i>Falco subbuteo</i>	II.	II.	
kacagócsér	<i>Gelochelidon nilotica</i>	II.	II.	I.
kakukk	<i>Cuculus canorus</i>	III.		
kalandrapacsirta	<i>Melanocorypha calandra</i>	II.		I.
kanalas réce	<i>Anas clypeata</i>	III.	II.	II/1., III/2.
karmazsinpirók	<i>Carpodacus erythrinus</i>	II.		
karolinai csörgőréce	<i>Anas carolinensis</i>	III.	II.	
karvaly	<i>Accipiter nisus</i>	II.	II.	
karvalybagoly	<i>Surnia ulula</i>	II.		I.
karvalyposzáta	<i>Sylvia nisoria</i>	II.	II.	I.
kék cinege	<i>Parus caeruleus</i>	II.		
kékfű	<i>Porphyrio porphyrio</i>	II.		I.
kék galamb	<i>Columba oenas</i>	III.		II/2.
kékbegy	<i>Luscinia svecica</i>	II.	II.	I.
kékes rétihéja	<i>Circus cyaneus</i>	II.	II.	I.
keleti gerle	<i>Streptopelia orientalis</i>	III.		
kenderike	<i>Carduelis cannabina</i>	II.		
kendermagos réce	<i>Anas strepera</i>	III.	II.	II/1.
kenti csér	<i>Sterna sandvicensis</i>	II.	II.	I.
keresztcsőrű	<i>Loxia curvirostra</i>	II.		
kerti geze	<i>Hippolais icterina</i>	II.	II.	
kerti poszáta	<i>Sylvia borin</i>	II.	II.	
kerti rozsdafarkú	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	II.	II.	
kínai üstökősgém	<i>Ardeola bacchus</i>	III.		
királyfűzike	<i>Phylloscopus proregulus</i>	II.	II.	
kis bukó	<i>Mergus albellus</i>	II.	II.	I.
kis fakopáncs	<i>Dendrocopos minor</i>	II.		
kis goda	<i>Limosa lapponica</i>	III.	II.	I., II/2.
kis hattyú	<i>Cygnus columbianus</i>	II.	II.	I.
kis légykapó	<i>Ficedula parva</i>	II.	II.	I.

Magyar név	Latin név	Bern	Bonn	EU
kis lile	Charadrius dubius	II.	II.	
kis őrgébics	Lanius minor	II.		I.
kis póling	Numenius phaeopus	III.	II.	II/2.
kis poszáta	Sylvia curruca	II.	II.	
kis sárszalonka	Lymnocyptes minimus	III.	II.	II/1., III/2.
kis sirály	Larus minutus	II.		
kis sólyom	Falco columbarius	II.	II.	I.
kis vízicsibe	Porzana parva	II.	II.	I.
kis vöcsök	Tachybaptus ruficollis	II.		
kontyos réce	Aythya fuligula	III.	II.	II/1., III/2.
kormos légykapó	Ficedula hypoleuca	II.	II.	
kormos varjú	Corvus corone corone			II/2.
kormosfejű cinege	Parus montanus	II.		
kőforgató	Arenaria interpres	II.	II.	
közép fakopáncs	Dendrocopos medius	II.		I.
kucsmás poszáta	Sylvia melanocephala	II.	II.	
kucsmás sármány	Emberiza melanocephala		II.	
küszvágó csér	Sterna hirundo	II.	II.	I.
laposcsőrű víztaposó	Phalaropus fulicarius	II.	II.	
lappantyú	Caprimulgus europaeus	II.		I.
léprigó	Turdus viscivorus	III.	II.	II/2.
lócsér	Sterna caspia	II.	II.	I.
lunda	Fratercula arctica	III.		
macskabagoly	Strix aluco	II.		
meggyvágó	Coccothraustes coccothraustes	II.		
mezei pacsirta	Alauda arvensis	III.		II/2.
mezei poszáta	Sylvia communis	II.	II.	
mezei veréb	Passer montanus	III.		
molnárfecske	Delichon urbica	II.		
nádi sármány	Emberiza schoeniclus	II.		
nádi tücsökmadár	Locustella luscinioides	II.	II.	
nádirigó	Acrocephalus arundinaceus	II.	II.	
nagy bukó	Mergus merganser	III.	II.	II/2.
nagy fakopáncs	Dendrocopos major	II.		
nagy halfarkas	Stercorarius skua	III.		
nagy őrgébics	Lanius excubitor	II.		
nagy pírók	Pinicola enucleator	II.		
Naumann-rigó	Turdus naumanni	III.	II.	
nyaktekercs	Jynx torquilla	II.		
nyári lúd	Anser anser	III.	II.	II/1., III/2.
nyíl farkú halfarkas	Stercorarius longicaudus		III.	
nyíl farkú réce	Anas acuta	III.	II.	II/1., III/2.
nyírfajd	Tetrao tetrax	III.		II/2.
ökörzem	Troglodytes troglodytes	II.		

Magyar név	Latin név	Bern	Bonn	EU
örvös bukó	<i>Mergus serrator</i>	III.	II.	II/2.
örvös légykapó	<i>Ficedula albicollis</i>	II.	II.	I.
örvös lúd	<i>Branta bernicla</i>	III.	II.	II/2.
örvös rigó	<i>Turdus torquatus</i>	II.	II.	
őszapó	<i>Aegithalus caudatus</i>	II.		
pajzsoscankó	<i>Philomachus pugnax</i>	III.	II.	I., II/2.
parlagi pityer	<i>Anthus campestris</i>	II.		I.
pártásdaru	<i>Anthropoides virgo</i>	II.	II.	
parti lile	<i>Charadrius hiaticula</i>	II.	II.	
partifecske	<i>Riparia riparia</i>	II.		
pásztorgém	<i>Bubulcus ibis</i>	II.		
pásztormadár	<i>Sturnus roseus</i>	II.		
pehelyréce	<i>Somateria mollissima</i>	III.	II.	II/2., III/2.
pettyes vízicsibe	<i>Porzana porzana</i>	II.	II.	I.
prérisirály	<i>Larus pipixcan</i>	III.		
pusztai hantmadár	<i>Oenanthe isabellina</i>	II.	II.	
pusztai sas	<i>Aquila nipalensis</i>	II.	II.	
réti cankó	<i>Tringa glareola</i>	II.	II.	I.
réti pityer	<i>Anthus pratensis</i>	II.		
réti tücsökmadár	<i>Locustella naevia</i>	II.	II.	
rózsás flamingó	<i>Phoenicopterus ruber</i>	II.	II.	I.
rózsás pirók	<i>Carpodacus roseus</i>	III.		
rozsdás csuk	<i>Saxicola rubetra</i>	II.	II.	
rozsdás nádiposzáta	<i>Acrocephalus agricola</i>	II.	II.	
rozsdástorkú pityer	<i>Anthus cervinus</i>	II.		
rövidcsőrű lúd	<i>Anser brachyrhynchus</i>	III.	II.	II/2.
rövidkarmú fakusz	<i>Certhia brachydactyla</i>	II.		
sárga billegető	<i>Motacilla flava</i>	II.		
sárgacsőrű kenderike	<i>Carduelis flavirostris</i>	II.		
sárgafejű királyka	<i>Regulus regulus</i>	II.	II.	
sárgalábú cankó	<i>Tringa flavipes</i>	III.	II.	
sárgarigó	<i>Oriolus oriolus</i>	II.		
sárjárom	<i>Limicola falcinellus</i>	II.	II.	
sarkantyús pityer	<i>Anthus richardi</i>	II.		
sarkantyús sármány	<i>Calcarius lapponicus</i>	II.		
sarki búvár	<i>Gavia arctica</i>	II.	II.	I.
sarkicsér	<i>Sterna paradisaea</i>	II.	II.	I.
sarki lúd	<i>Anser caerulescens</i>	III.	II.	
sarki partfutó	<i>Calidris canutus</i>	III.	II.	II/2.
sarki sirály	<i>Larus glaucooides</i>	III.		
sariós partfutó	<i>Calidris ferruginea</i>	II.	II.	
sarlósfecske	<i>Apus apus</i>	III.		
sárszalónka	<i>Gallinago gallinago</i>	III.	II.	II/1., III/2.
siketfajd	<i>Tetrao urogallus</i>	III.		II/2., III/2.

Magyar név	Latin név	Bern	Bonn	EU
sisegő füzike	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	II.	II.	
sivatagi hantmadár	<i>Oenanthe deserti</i>	III.	II.	
sivatagi lile	<i>Charadrius leschenaultii</i>	II.	II.	
sordély	<i>Miliaria calandra</i>	III.		
sövényármány	<i>Emberiza cirulus</i>	II.		
süvöltő	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	III.		
szalagos keresztcsőrű	<i>Loxia leucoptera</i>	II.		
szélesfarkú halfarkas	<i>Stercorarius pomarinus</i>	III.		
széncinege	<i>Parus major</i>	II.		
szerecsensirály	<i>Larus melanocephalus</i>	II.	II.	I.
szőlőrigó	<i>Turdus iliacus</i>	III.	II.	II/2.
szürke cankó	<i>Tringa nebularia</i>	III.	II.	II/2.
szürke gém	<i>Ardea cinerea</i>	III.		
szürke légykapó	<i>Muscicapa striata</i>	II.	II.	
szürke zsezse	<i>Carduelis hornemanni</i>	II.		
talpastyúk	<i>Syrhaptes paradoxus</i>	II.		
Temminck-partfutó	<i>Calidris temminckii</i>	II.	II.	
tengelic	<i>Carduelis carduelis</i>	II.		
tengeri partfutó	<i>Calidris maritima</i>	II.	II.	
terekcankó	<i>Xenus cinereus</i>	II.	II.	I.
törpekuvík	<i>Glaucidium passerinum</i>	II.		I.
törpesármány	<i>Emberiza pusilla</i>	II.		
tövisszűrő gébics	<i>Lanius collurio</i>	II.		I.
tüskés búbic	<i>Hoplopterus spinosus</i>	II.	II.	I.
tüzesfejű királyka	<i>Regulus ignicapillus</i>	II.	II.	
üstökösreçe	<i>Netta rufina</i>	III.	II.	II/2.
vadgerle	<i>Streptopelia turtur</i>	III.		II/2.
vándorfüzike	<i>Phylloscopus inornatus</i>	II.	II.	
vándorpartfutó	<i>Calidris melanotos</i>	III.	II.	
vastagsőrű füzike	<i>Phylloscopus schwarzi</i>	II.	II.	
vékonycsőrű sirály	<i>Larus genei</i>	II.	II.	I.
vékonycsőrű víztaposó	<i>Phalaropus lobatus</i>	II.	II.	I.
vetési varjú	<i>Corvus frugilegus</i>			II/2.
viharsirály	<i>Larus canus</i>	III.		II/2.
vízityúk	<i>Gallinula chloropus</i>	III.		II/2.
vörhenyes fecske	<i>Hirundo daurica</i>	II.		
vörös ásólúd	<i>Tadorna ferruginea</i>	II.	II.	I.
vörös vércse	<i>Falco tinnunculus</i>	II.	II.	
vörösbegy	<i>Erithacus rubecula</i>	II.	II.	
vörösfejű gébics	<i>Lanius senator</i>	II.		
vörösnyakú vöcsök	<i>Podiceps grisegena</i>	II.	II.	
zátonykócsag	<i>Egretta gularis</i>	III.		
zöld küllő	<i>Picus viridis</i>	II.		
zöldike	<i>Carduelis chloris</i>	II.		
zsezse	<i>Carduelis flammea</i>	II.		

Magyar név	Latin név	Bern	Bonn	EU
Emlősök				
<i>Rovarevők rendje</i>				
erdei cickány	Sorex araneus	III.		
havasi cickány	Sorex alpinus	III.		
keleti cickány	Crocidura suaveolens	III.		
közönséges vízcickány	Neomys fodiens	III.		
mezei cickány	Crocidura leucodon	III.		
Miller-vízcickány	Neomys anomalus	III.		
törpecickány	Sorex minutus	III.		
<i>Denevérek rendje</i>				
alpesi törpedenevér	Hypsugo savii	II.	II.	IV.
bajuszos denevér	Myotis mystacinus	II.	II.	IV.
barna hosszúfülű-denevér	Plecotus auritus	II.	II.	IV.
Brandt-denevér	Myotis brandti	II.	II.	IV.
durvavitoriajú törpe-denevér	Pipistrellus nathusii	II.	II.	IV.
északi késeidenevér	Eptesicus nilsoni	II.	II.	IV.
fehérszélű törpe-denevér	Pipistrellus kuhli	II.	II.	IV.
fehértorkú denevér	Vespertilio murinus	II.	II.	IV.
hegyesorrú denevér	Myotis blythi	II.	II.	II., IV.
horgasszörű denevér	Myotis nattereri	II.	II.	IV.
késeidenevér	Eptesicus serotinus	II.	II.	IV.
kis patkósdenevér	Rhinolophus hipposideros	II.	II.	II., IV.
koraidenevér	Nyctalus noctula	II.	II.	IV.
közönséges denevér	Myotis myotis	II.	II.	II., IV.
szőröskarú korai-denevér	Nyctalus leisleri	II.	II.	IV.
szürke hosszúfülű denevér	Plecotus austriacus	II.	II.	IV.
törpedenevér	Pipistrellus pipistrellus	III.	II.	IV.
vízi denevér	Myotis daubentoni	II.	II.	IV.
<i>Rágcsálók rendje</i>				
erdei pele	Dryomys nitedula	III.		IV.
kerti pele	Eliomys quercinus	III.		
közönséges hód	Castor fiber	III.		II., IV.
mogyorós pele	Muscardinus avellanarius	III.		IV.
mókus	Sciurus vulgaris	III.		
nagy pele	Glis glis	III.		
ürge	Spermophilus citellus	II.		II., IV.
<i>Ragadozók rendje</i>				
barna medve	Ursus arctos	II.		II., IV.
hermelin	Mustela erminea	III.		
molnárgörény (mezei görény)	Mustela eversmanni	II.		
nuszt	Martes martes	III.		V.
vadmacska	Felis silvestris	II.		IV.
<i>Párosujjú patások rendje</i>				
alpesi zerge	Rupicapra rupicapra	III.		V

A Berni, a Bonni Egyezmény függelékeiben, illetve az Európai Unió Madár- vagy Élőhelyvédelmi Irányelveinek mellékleteiben szereplő, Magyarországon fokozottan védett állatfajok

Magyar név	Latin név	Bern	Bonn	EU
ÍZELTLÁBÚAK				
Rovarok				
<i>Cserebogárfélék családja</i>				
remetebogár	<i>Osmoderma eremita</i>	II.		II., IV.
<i>Szemeslepkefélék családja</i>				
ezüstszávos szénalepke	<i>Coenonympha oedippus</i>	II.		II., IV.
GERINCESEK				
Körszájúak				
dunai ingola	<i>Eudontomyzon mariae</i>	III.		II.
tiszai ingola	<i>Eudontomyzon danfordi</i>	III.		II.
Halak				
dunai galóca	<i>Hucho hucho</i>	III.		II., V.
lápi póc	<i>Umbra krameri</i>	II.		II., IV.
magyar bucó	<i>Zingel zingel</i>	III.		II., V.
német bucó	<i>Zingel streber</i>	III.		II.
Petényi-márna (magyar márna)	<i>Barbus meridionalis (peloponnesius)</i>	III.		II., V.
Hüllők				
<i>Pikkelyes hüllők rendje</i>				
Gyíkok				
pannon gyík (magyar gyík)	<i>Ablepharus kitaibelii</i>	II.		IV.
Kígyók				
haragos sikló	<i>Coluber caspius</i>	II.		IV.
parlagi vipera	<i>Vipera ursinii</i>	II.		II., IV.
Madarak				
bakcsó	<i>Nycticorax nycticorax</i>	II.		I.
barátkeselyű	<i>Aegypius monachus</i>	II.	II.	I.
barna kánya	<i>Milvus migrans</i>	II.	II.	I.
batla	<i>Plegadis falcinellus</i>	II.	II.	I.
békászó sas	<i>Aquila pomarina</i>	II.	II.	I.
borzas gödény	<i>Pelecanus crispus</i>	II.	I., II.	I.
Börlömbika	<i>Botaurus stellaris</i>	II.	II.	I.
cigányréce	<i>Aythya nyroca</i>	III.	I., II.	I.
császármadár	<i>Bonasa bonasia</i>	III.		I., II/2.
csíkosfejű nádiposzáta	<i>Acrocephalus paludicola</i>	II.	I., II.	I.
darázsölyv	<i>Pernis apivorus</i>	II.	II.	I.
dögkeselyű	<i>Neophron peronopterus</i>	II.	II.	I.
Eleonóra-sólyom	<i>Falco eleonorae</i>	II.	II.	I.
északi sólyom (vadász sólyom)	<i>Falco rusticolus</i>	II.	II.	I.
fakó rétihéja	<i>Circus macrourus</i>	II.	II.	I.
fattyúszerkő	<i>Chlidonias hybridus</i>	II.		I.

Magyar név	Latin név	Bern	Bonn	EU
fehér gólya	<i>Ciconia ciconia</i>	II.	II.	I.
fehérhátú fakopáncs	<i>Dendrocopos leucotos</i>	II.		I.
fehérkarmú vércse	<i>Falco naumanni</i>	II.	I., II.	I.
fehérszárnyú szerkő	<i>Chlidonias leucopterus</i>	II.	II.	
fekete gólya	<i>Ciconia nigra</i>	II.	II.	I.
fekete sas	<i>Aquila clanga</i>	II.	I., II.	I.
feketeszárnyú székicsér	<i>Glareola nordmanni</i>	II.	II.	
Feldegg-sólyom	<i>Falco biarmicus</i>	II.	II.	I.
gólyatöcs	<i>Himantopus himantopus</i>	II.	II.	I.
gulipán	<i>Recurvirostra avosetta</i>	II.	II.	I.
gyöngybagoly	<i>Tyto alba</i>	II.		
gyurgyalag	<i>Merops apiaster</i>	II.	II.	
halászsas	<i>Pandion haliaetus</i>	II.	II.	I.
hamvas rétihéja	<i>Circus pygargus</i>	II.	II.	I.
haris	<i>Crex crex</i>	II.	II.	I.
héjasas	<i>Hieraetus fasciatus</i>	II.	II.	I.
hóbagoly	<i>Nyctea scandiaca</i>	II.		I.
kanalásgém	<i>Platalea leucorodia</i>	II.	II.	I.
kék vércse	<i>Falco vespertinus</i>	II.	II.	
kékcőrű réce	<i>Oxyura leucocephala</i>	II.	I., II.	I.
kerecsensólyom	<i>Falco cherrug</i>	II.	II.	
kerti sármány	<i>Emberiza hortulana</i>	III.		I.
kígyászölyv	<i>Circaetus gallicus</i>	II.	II.	I.
kis csér	<i>Sterna albifrons</i>	II.	II.	I.
kis héja	<i>Accipiter brevipes</i>	II.	II.	I.
kis kárókatona	<i>Phalacrocorax pygmeus</i>	II.	II.	I.
kis kócsag	<i>Egretta garzetta</i>	II.		I.
kis lilik	<i>Anser erythropus</i>	II.	I., II.	I.
kormos szerkő	<i>Chlidonias niger</i>	II.	II.	I.
kővirigó	<i>Monticola saxatilis</i>	II.	II.	
kuvik	<i>Athene noctua</i>	II.		
lilebíbic	<i>Chettusia gregaria</i>	III.	I., II.	
márványos réce	<i>Marmaronetta angustirostris</i>	II.	I., II.	I.
nagy fülemüle	<i>Luscinia luscinia</i>	II.	II.	
nagy goda	<i>Limosa limosa</i>	III.	II.	II/2.
nagy kócsag	<i>Egretta alba</i>	II.	II.	I.
nagy póling	<i>Numenius arquata</i>	III.	II.	II/2.
nagy sárszalonka	<i>Gallinago media</i>	II.	II.	I.
parlagi sas	parlagi sas <i>Aquila heliaca</i>	II.	I., II.	I.
piroslábú cánkó	<i>Tringa totanus</i>	III.	II.	II/2.
pusztai ölyv	<i>Buteo rufinus</i>	II.	II.	I.
réti fülesbagoly	<i>Asio flammeus</i>	II.		I.
rétisas	<i>Haliaeetus albicilla</i>	II.	I., II.	I.
reznek	<i>Tetrax tetrax</i>	II.		I.

Magyar név	Latin név	Bern	Bonn	EU
rózsás gödény	Pelecanus onocrotalus	II.	I., II.	I.
szalakóta	Coracias garrulus	II.	II.	I.
széki lile	Charadrius alexandrinus	II.	II.	
székicsér	Glareola pratincola	II.	II.	I.
szikipacsirta	Calandrella brachydactyla	II.		I.
szirti sas	Aquila chrysaetos	II.	II.	I.
tavi cankó	Tringa stagnatilis	II.	II.	
törpegém	Ixobrychus minutus	II.	II.	I.
törpesas	Hieraaetus pennatus	II.	II.	I.
törpevízicsibe	Porzana pusilla	II.	II.	I.
túzok	Otis tarda	II.	I., II.	I.
ugartyúk	Burhinus oedicephalus	II.	II.	I.
uhu	Bubo bubo	II.		I.
uráli bagoly	Strix uralensis	II.		I.
üstöksgém	Ardeola ralloides	II.		I.
vándorsólyom	Falco peregrinus	II.	II.	I.
vékonycsőrű póling	Numenius tenuirostris	II.	I., II.	I.
vízirígó	Cinclus cinclus	II.		
vörös gém	Ardea purpurea	II.	II.	I.
vörös kánya	Milvus milvus	II.	II.	I.
vörösnyakú lúd	Branta ruficollis	II.	I., II.	I.
EMLŐSÖK				
<i>Denevérek rendje</i>				
csonkafülű denevér	Myotis emarginatus	II.	II.	II., IV.
hosszúszárnyú denevér	Miniopterus schreibersi	II.	II.	II., IV.
kereknyergű patkós-denevér	Rhinolophus euryale	II.	II.	II., IV.
nagy patkósdenevér	Rhinolophus ferrumequinum	II.	II.	II., IV.
nagyfülű denevér	Myotis bechsteini	II.	II.	II., IV.
óriás-koraide denevér	Nyctalus lasiopterus	II.	II.	IV.
piszedenevér	Barbastella barbastellus	II.	II.	II., IV.
tavi denevér	Myotis dasycneme	II.	II.	II., IV.
<i>Rágcsálók rendje</i>				
csíkos szöcskegér	Sicista subtilis	II.		IV.
északi pocok (patkányfejű pocok)	Microtus oeconomus	III.		
<i>Ragadozók rendje</i>				
farkas	Canis lupus	II.	II.	II., IV.
hiúz	Lynx lynx	II.	III.	II., IV.
Vidra	Lutra lutra	II.	I.	II., IV.

A Berni Egyezmény függelékeiben és/vagy az Európai Unió Élőhelyvédelmi Irányelvének mellékleteiben szereplő, Magyarországon védett növényfajok

Magyar név	Latin név	Bern	EU
MOHÁK			
alhavasi szőrössüvegűmoha	<i>Orthotrichum rogeri</i>		II.
berzedt tőzegmoha	<i>Sphagnum squarrosum</i>		V.
csavart tőzegmoha	<i>Sphagnum contortum</i>		V.
csónakos tőzegmoha	<i>Sphagnum palustre</i>		V.
félgömbfejű tőzegmoha	<i>Sphagnum capillifolium</i>		V.
fülecskés tőzegmoha	<i>Sphagnum auriculatum</i>		V.
Girgensohn-tőzegmoha	<i>Sphagnum girgensohnii</i>		V.
halványbarna tőzegmoha	<i>Sphagnum subnitens</i>		V.
karcú aranymoha	<i>Campylium vernicosus</i>		II.
karcú tőzegmoha	<i>Sphagnum recurvum</i>		V.
keskenylevelű tőzegmoha	<i>Sphagnum cuspidatum</i>		V.
lány tőzegmoha	<i>Sphagnum platyphyllum</i>		V.
láterdei tőzegmoha	<i>Sphagnum teres</i>		V.
Magellán-tőzegmoha	<i>Sphagnum magellanicum</i>		V.
óriás-tőzegmoha	<i>Sphagnum russowi</i>		V.
ötlevélsoros tőzegmoha	<i>Sphagnum quinquefarium</i>		V.
rojtos tőzegmoha	<i>Sphagnum fimbriatum</i>		V.
sárgásbarna tőzegmoha	<i>Sphagnum centrale</i>		V.
sziklai illatosmoha	<i>Mannia triandra</i>		II.
tompalevelű tőzegmoha	<i>Sphagnum obtusum</i>		V.
tömöttágú tőzegmoha	<i>Sphagnum compactum</i>		V.
Warnstorf-tőzegmoha	<i>Sphagnum warnstorfi</i>		V.
zászlós tőzegmoha	<i>Sphagnum subsecundum</i>		V.
zöld seprómoha	<i>Dicranum viride</i>		II.
HARASZTOK			
ágas holdruta	<i>Botrychium matricariifolium</i>		I.
Issler-laposkorpafű	<i>Lycopodium issleri</i>		V.
kapsos korpafű	<i>Lycopodium clavatum</i>		V.
kígyózó korpafű	<i>Lycopodium annotinum</i>		V.
közönséges laposkorpafű	<i>Lycopodium complanatum</i>		V.
Mételyfű	<i>Marsilea quadrifolia</i>		II., V.
tölcséres laposkorpafű	<i>Lycopodium tristachyum</i>		V.
ZARVATERMŐK			
aldrovanda	<i>Aldrovanda vesiculosa</i>	I.	II., IV.
árnika	<i>Arnica montana</i>		V.
csillagos nárcisz	<i>Narcissus poeticus</i> subsp. <i>radiiflorus</i>	I.	
Jankó-tarsóka	<i>Thlaspi jankae</i>	I.	
kései szegfű	<i>Dianthus serotinus</i>	I.	
kúszó celler	<i>Apium repens</i>	I.	

Magyar név	Latin név	Bern	EU
leánykökörcsin	<i>Pulsatilla grandis</i>	I.	
nyári füzértkerces	<i>Spiranthes aestivalis</i>	I.	IV.
sulyom	<i>Trapa natans</i>	I.	
szúrós csodabogyó	<i>Ruscus aculeatus</i>		V.

A Berni Egyezmény függelékeiben és/vagy az Európai Unió Élőhelyvédelmi Irányelvének mellékleteiben szereplő, Magyarországon fokozottan védett növényfajok

Magyar név	Latin név	Bern	EU
ZARVATERMŐK			
adriai sallangvirág	<i>Himantoglossum adriaticum</i>	II.	
bánáti bazsarózsa	<i>Paeonia officinalis</i> subsp. <i>banatica</i>	I.	
bíboros sallangvirág	<i>Himantoglossum caprinum</i>	I.	
északi sárkányfű	<i>Dracocephalum ruyschiana</i>	I.	
hagymaburok	<i>Liparis loeselii</i>	I.	II., IV.
homoki kikerics	<i>Colchicum arenarium</i>	I.	
magyar méreggyilok	<i>Vincetoxicum pannonicum</i>	I.	
magyarföldi husáng	<i>Ferula sadleriana</i>	I.	
osztrák sárkányfű	<i>Dracocephalum austriacum</i>	I.	II., IV.
pilisi len	<i>Linum dolomiticum</i>	I.	
réti angyalgyökér	<i>Angelica palustris</i>	I.	II., IV.
rigópohár (boldogasszony papucs)	<i>Cypripedium calceolus</i>	I.	II., IV.
szibériai hamuvirág	<i>Ligularia sibirica</i>	I.	II., IV.
szíveslevelű hídör	<i>Caldesia parnassifolia</i>	I.	II., IV.
tátogó kökörcsin	<i>Pulsatilla patens</i>	I.	II., IV.
tornai vértő	<i>Onosma tornensis</i>	I.	

■ Tartalom

Bevezetés	5
Egyezmény a nemzetközi jelentőségű vizes területekről, különösen, mint a vízimadarak tartózkodási helyéről / Convention on Wetlands of International Importance especially as Waterfowl Habitat (Ramsar, 1971)	6
Egyezmény a világ kulturális és természeti örökségének védelméről / Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage (World Heritage Convention) (Párizs, 1972)	13
Egyezmény a veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről / Convention on international trade in endangered species of wild fauna and flora – CITES Washington, 1973	15
Egyezmény az európai vadon élő növények, állatok és természetes élőhelyeik védelméről / Convention on the conservation of European wildlife and natural habitats (Bern, 1979)	23
Egyezmény a vándorló vadon élő állatfajok védelméről / Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals (CMS) (Bonn, 1979)	26
Egyezmény a biológiai sokféleségről / Convention on Biological Diversity (CBD) (Rio de Janeiro, 1992)	29
Pán-európai Biológiai és Táj Sokféleség-Stratégia / Pan-European Biological and Landscape Diversity Strategy (PEBLDS) (Szófia, 1995)	35
Az Európai Unió rendelkezései: a Madárvédelmi és Élőhelyvédelmi Irányelvek / Council Directive 79/409/EEC of 2 April 1979 on the conservation of wild birds Council Directive 92/43/EEC (1) of 21 May 1992 on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora (Brüsszel, 1979 és 1992)	38
Források	43
A Berni, a Bonni Egyezmény függelékeiben, illetve az Európai Unió Madár- vagy Élőhelyvédelmi Irányelveinek mellékleteiben szereplő, Magyarországon védett állatfajok	44
A Berni, a Bonni Egyezmény függelékeiben, illetve az Európai Unió Madár- vagy Élőhelyvédelmi Irányelveinek mellékleteiben szereplő, Magyarországon fokozottan védett állatfajok	54
A Berni Egyezmény függelékeiben és/vagy az Európai Unió Élőhelyvédelmi Irányvének mellékleteiben szereplő, Magyarországon védett növényfajok	57
A Berni Egyezmény függelékeiben és/vagy az Európai Unió Élőhelyvédelmi Irányvének mellékleteiben szereplő, Magyarországon fokozottan védett növényfajok ..	58

Nyomdai kivitelezés:
Betűmester Bt.
H-3521 Miskolc, Berekkert u. 43.